

באר עשק

Beer Esek

Verteidigungsschrift

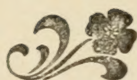
von

Rabbi David Lida.

Herausgegeben und eingeleitet

von

Dr. A. Freimann.

WARSCHAU.
Gedruckt bei Schuldberg u. Comp.
1904.

ספר

באר עשק

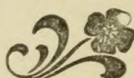
מאת

רבי דוד לידא.

הוציאו לאור מחדש עם פתח דבר והערות

אהרן פֿריימאנן.

(נדפס ראשונה ב„ספר היובל" אשר י"ל לכבוד מו"ה נחום סאקאלאוו).

וואַרשא, תרס"ד.

בדפוס שולדברג ושותפו, טווארדא 6.

СЕФЕРЪ БЭЭРЪ ЭСЕКЪ

т. е. Книга самозащиты Давида Лиды.

Изд. Д-ра **А. Фреймана.**

ВАРШАВА, 1904.

Въ типографіи Шульдберга и Комп., Твердая № 6.

Дозволено Цензурою.
Варшава, 27 Февраля 1904 года.

ר׳ דוד לידא והצטדקותו ב„באר עשק״

מאת

ד״ר אהרן פֿריימאנן (פֿרנקפֿורט דמיין).

ויקרא שם־הבאר עשק כי התעשקו עמו
(בראשית כ״ו, כ׳).

פתח דבר.

עלים בודדים (פֿלוגבלאֶטטער) בספרותנו העברית, גורלם כגורל הקיקיון דיונה, אשר בן לילה היה ובן לילה אבד, כי העלים ההם רק לשעתם נבראו במכסת אכסמפלרים, וידי הכל היו ממשמשין בהם, עד אשר גם יד העת הויה בם, ויאבדו מתוך הקהל. ככה נעשה עם הכתבים בדבר נחמיה חיון, כן שלטה יד העת בהספרים הנדפסים במחלוקת ר״י אייבשיץ ואיש ריבו ר״י עמדין, כה נעשה עם החוברות הנדפסות נגד ר״ש מחבר הספר „בשמים ראש״, וכמו כן היה הספר „באר עשק״, אשר אותו הנני נותן הפעם בזה לפני קהל הקוראים, למתלעות העת, וכמעט נשכח זכרו [1]. הספר הזה הביא ר׳ דוד לידא תחת מכבש הדפוס נגד משנאיו ומשניאיו בקהל האשכנזים באמשטרדם, אשר עטרוהו בראשונה בכתר הרבנות בקהלתם, ואחרי כן פגעו בכבודו ויתנוהו לשמצה בקהלות ישראל.

ר׳ דוד מְכֻנֶּה „לידא״ (Lida) על שם העיר הזאת, בפלך ווילנא ברוסיה, אשר כהן בתוכה פאר בתור רב; משם נתקבל לאבד״ק שוואל ואסטראג טרם נקרא לרב עדת מגנצא (Mainz). הוא נולד בעיר זוואָלין בוואָליניען (ראה הקדמותיו לספריו „עיר דוד״, „עיר מקלט״, ו„מגדל דוד״), לאביו ר׳ אריה ליב, בן התורני הר׳ דוד — שמובאו ד״ת בשמו בס׳ „חלוקי אבנים״ דף י״ג ע״א, — ולאמו אחותו של ר׳ משה רבקה׳ש מחבר ספר „באר הגולה״ (עי׳ פֿין, קריה נאמנה, ע׳ 93, ובאוצר הספרות הרביעי ע׳ 495). ואת דודו זה הנהו מזכיר פעמים אחדות בספריו, (ראה בהוספותיו לספר „תפוחי זהב״, וויניציא תס״ד, ביום העשרים, ובהכרמל שנה א׳

---

[1]) האכסמפלרים הנודעים כעת הם: 1) באוצר ספרי ר״ד אופנהיים באוכספֿורד (עי׳ רמש״ש ברשימתו הגדולה עמוד 876); 2) באספת בריטיש מוזעאום בלונדון (רשימת צעדנר עמוד 197; 3) בבית המדרש „עץ חיים״ באמשטרדם; 4) בהביבליותקא של העיר פֿרנקפֿורט דמיין; 5) בבית המדרש לרבנים (האָכשולע) בברלין (עי׳ פֿריידענטהאל, אוים דער הײמאַט מענדעלסזאהן׳ס, ע׳ 280); 6) בבנוי יוסף בירושלם.

ע׳ 378 במאמר ר׳ מתתיהו שטראשון). כן מזכיר את דודו ר׳ ישכר בער בהר׳ פתחיה משה מחבר ספר „יש שכר״ (עיר מקלט דף ל״ו), ובין קרוביו הוא מונה את הרבנים: ר׳ ישעיה הורוויץ בעל של״ה (דברי דוד, אופיבאך, דף ב׳ ע״ב, עיר מקלט דף ו׳ ע״ב, ועוד), ר׳ וואלף הרב בלאקאטש (עיר דוד דף י״ד ע״א), הר׳ יוסף דרשן בפוזנא (שם דף נ״ו ע״א), הר׳ נפתלי הירץ הרב בלבוב (יד כל בו, דף כ״ז ע״ב), הר׳ יעקב כהן בפפד״מ (שם דף ל׳ ע״ב), הר׳ מענדל מרגליות (עיר מקלט, ל״א ע״ב), ובן אחותו הר׳ יוסף מזוואָלין — הנקרא על שם אבי משפחתם הר׳ יוסף מאובן — (עי׳ חלקי אבנים, י״ט ע״ב, עיר דוד, י״ג ע״ב), ואת אחיו הגדול הר׳ נפתלי הירץ — הנקרא על שם אבי אמו — (חלקי אבנים, י׳ ע״א; יד כל בו, מ׳ ע״ב).

ר׳ דוד ארש לו את מרים בת ר׳ וואלף ר׳ יוזפס מלבוב, — אשר עלתה אל עָל בלאקטש במוצאי שבת פ׳ כי תבא תע״א (ראה אוצר הספרות הרביעי עמוד 498), — והיא ילדה לו את אלה: א) ר׳ נתן ואבי הר׳ משה הרב בקאזימיר (עיר דוד דף י״ט ע״א); ב) הר׳ פתחיה הנולד בלבוב שהיה רב ביאססי, סלאניטש ולקאטש (כמבואר בשער ובהקדמת ספר עיר דוד), וימת בעיר פֿרנקפֿורט דמיין בטו״ב אייר תקי״א (עי׳ אבני זכרון נו׳ 2712, ותולדותיו כבר כתב הרב ד״ר מ. הורוויץ בספרו על רבני פ״פ ע׳ ע״ה, ור״ש באבער באנשי שם ע׳ 185); ג) בתו אשת ר׳ ירוחם בר׳ מנחם אשר הכין לדפוס הס׳ „שומר שבת״; ד) בתו אשת ר׳ אברהם בר׳ אהרן המוציא לאור על הוצאותיו הספר „שומר שבת״ בהוצאה הראשונה באמשטרדם, מקום מגורו, — אשר שם מתו ב׳ ילדיו, הא׳ ביום ד׳ ג׳ אייר ת״ן, והב׳ ביום ב׳ י״ג טבת ת״פ, ונקברו בקברות האשכנזים במידרברג [1].

מצאצאי ר׳ פתחיה הנ״ל ראוי להזכיר: א) ר׳ דוד אשר לקח לו לאשה את בתו של ר׳ ישראל בר׳ ליפמן הרב ביאסלא („עיר דוד״ כ״א ע״א), ואשר תמך בידי אביו כי יכל להפיק זממו, ולהוציא לאור הספר „עיר דוד״, וס׳ „יד כל בו״; ב) בתו אשת ר׳ יצחק אייזק בר׳ ישכר בער מלובלין („עיר דוד״, מ״ב ע״ב, ועוד); ג) בתו אשת ר׳ משה ניימארק, בן ר׳ משלם זלמן מירליש הרב דקה״ק אה״ו, המוציא לאור הספר „יד כל בו״, וכמו כן כתב גם הוא ההערות הנדפסות בתוך ספר „מגדל דוד״ אשר שם „מ״נ״ חותמם.

ר׳ דוד לידא מזכיר את ר׳ העשיל מלובלין שהיה אחרי כן האבד״ק למורו ורבו, אשר ממעינו שאב תורה (בהקדמתו ל„שומר שבת״ ועוד), ובימי עלומיו כהן פאר בקהלות אחרות בפולניא ובשנת תל״א בלידא. בשנת תל״ז (1677) בא ר׳ דוד עירה מגנצא, למלא מקום הרב המת אז — ח׳ אלול תל״ו, — ה״ה הר׳ שמואל דוד בהמ׳ חנוך מלובלין המחבר ספר „דברי שמואל״ עה״ת, וגם שתי הגלילות מעיר הזאת עמדו תחת ממשלתו. משם נתעלה בשנת תמ״א מקהלת האשכנזים באמשטרדם לרב [2]. אולם עד מהרה התעורר פירוד הדעות בינו ובין רבים ממנהיגי עדתו, אשר

---

[1] הודות לידידי הח׳ Sigmund Seeligmann באמשטרדם שהודיעני בטובו הדבר הזה על פי כתבי הארכיב באמ״ד ועוד פרטים אחרים הנוגעים לחיי ר״ד לידא, אשר הבאתי הלאה.

[2] בראש הסכמתו ע״ס „עולת תמיד״ ו„עולת שבת״ (אמשטרדם תמ״א) כבר מוזכר שנתקבל לרב קהלת האשכנזים באמ״ד, וההסכמה הזאת כתובה במגנצא י״ט מרחשון תמ״א, והשלמת הדפסת הס׳ הזה היה בירח תמוז משנה הזאת, ולפי זה נתמנה שם לרב במשך הזמן הזה. צורר היהודים

בראשם עמד ר׳ ניסן בר׳ יהודה גיסו של הרב בעל „נחלת בנימין״, בנוטם קו חשד על רבם כי נכשל בארס שבתי צבי, ואף גם זאת אמרו לו כי התלבש בטליות שאינה שלו, בהוציאו לאור ספר „מגדל דוד״, הוא באור על רות, אשר ידי ר׳ חיים הכהן יסדו ויכוננו, על שמו [1]. אי לזאת הכריזו עליו בפומבי בבית הכנסת דברים מרים כלענה, הלשינו עליו אצל השררה באמ״ד, ויפרשו עליו חרם עד כי נאלץ היה לעזוב את אמשטרדם. ואמנם ר׳ דוד גם הוא לא שם ידו בצלחתו, ויבקש מרבני ועד ד׳ הארצות במרינות פולין כי יעמדו לימין צדקו, והם עיינו היטב בדבר הזה, הצדיקו את ר׳ דוד בריבו וירשיעו את המנהיגים באמשטרדם, באמרם כי שמו עליו עלילות דברים אשר לא כן בדיו, בכל האופנים המובאים בפנים, וגם רב הספרדיים עזר לו בדבר הזה (וראה גם בשו״ת „אהל יעקב״ מר״י ששפרוטש סימן ע״ו), עד כי סוף סוף הוכרחו להשיבו על כנו הראשון, כאשר יאמר גם בעל „שארית ישראל״ (פ׳ ל״ד): „... צווייא יאר דרנאָך איז ער ווידר אהער גקומן אונ׳ האָט איין פשרה גמאכט מיט דז קהל אבר ער איז דאך ווידר אוועק גצאגן נאך פולין דז זיין גבארט׳ פלאץ וואר״.

ר״ד הלך, אחרי שנת תמ״ד, הלוך ונסוע בקהלות שונות בחפצו לראות ספרו הגדול „עיר דוד״, אשר כבר הדפים ממנו חלק גדול, נדפס כלו, גם התעצב מאד על הונו הרב, שירד לטמיון ברשעת מנגדיו באמשטרדם (בהקדמתו ל„עיר מקלט״), ויבא לעיר ברעסלא, ויכרות ברית עם הרב ר׳ בענדיט וויזל, ובעיר הזאת הסכים ביום א׳ תמוז הנ״ב על הדפסת ספר „דרך שיח״ (פפר״מ תנ״ג), וביום י״ב תמוז בשנה הזאת על הדפסת ש״ע או״ח עם הבאור מגן אברהם (דיהרנפורט תנ״ב), וגם בהסכמתו זאת יזכיר את ספרו „עיר דוד״, וכי כל ישעו וחפצו לראותו נדפס כלו, אכן לא זכה לראות פרי תנובת עטו כלו בדפוס, כי גוע ויאסף אל עמיו בעיר לבוב ביום ה׳ כ״ז מרחשון תנ״ז (22 Novemb. 1696), ויקבר אצל מקום קבורת הרב מ׳ דוד הלוי בעל „טורי זהב״ (אוצר הספרות הרביעי ע׳ 497), וספרו הנזכר יצא לאור מתחת מכבש הדפוס בשנת תע״ט בעיר אמשטרדם.

הספר הראשון שהדפים ר״ד על שמו, הוא הספר „דברי דוד״, הנדפס בלובלין בשנת תל״א, וכבר הוכיחו הרמש״ש ברשימתו הגדולה נו׳ 4826, וצעדנר ברשימתו מאספת הבריטיש מוזעאום ע׳ 54, והח׳ ברילל ביאהרביכער ח״ב ע׳ 171, כי תכן הספר הזה לקוח מפרי אחרים, ושלא בצדק קרא ר״ד את שמו עליו, כי הוא לא הרהו. וספרו השני „שומר שבת״, לפי דבריו בההקדמה, חברו בשנת ת״ם במגנצא לתועלת בניו ותלמידיו, ויצא לאור באמ״ד בשנת תמ״ז על ידי חתנו הר׳ אברהם הנזכר.

גם הקדמתו לס׳ „סוד ה׳״ ו„שרביט הזהב״, העלה עלי ספר במגנצא בשנת ת״ם, ויצא לאור הדפוס בשנה הזאת באמ״ד. כן חבר שם הקדמתו לס׳ „מגדל דוד״, והחל גם בחבור ספרו „עיר מקלט״ על התרי״ג מצות אשר השלים באמ״ד, והדפיסו בדיהרנפורט

אייזענמענגער בספרו Entdecktes Judenthum ח״א ע׳ 843 יספר כי בשנת תמ״א לקח דברים את ר״ד לידא באמשטרדם (עי׳ וואלף, קליינע היסטאָרישע שריפּטען ע׳ 160).

[1]) עי׳ שה״ג בח״א, תולדות אנשי השם מאת לאנדסהוט ע׳ 2, במאמר הר׳ מתתיהו שטראשון בהכרמל שנה א׳ ע׳ 277, קיצור ציצת נובל צבי דף 59 ע״א, כנסת ישראל מאת פין ע׳ 240 ואור החיים מר״ח מיכל אות ד׳.

בשנת ת"ן. ספרו „חלקי אבנים" הכולל באורים על רש"י עה"ת הרה והגה באמ"ד והדפיסו על הוצאות השתדל הר' מאדל מאנשבך בפיורדא בשנת תנ"ג (אוה"ם הרביעי ע' 496); בשנת ת"ן כבר החל בהדפסת ספרו „עיר דוד", אשר לא עלתה בידו להביא מחשבתו לפעלת ידים, ולהדפיסו כלו, כאשר הזכרנו, ויצוה לביתו להשתדל בכל מאמצי כחם להדפים הספר הזה, ובנו הר' פתחיה הדפיסו באמ"ד בשנת תע"ט, ויוסיף גם הוא הערות שונות בפנים הספר, וישימן זר זהב לס' אביו.

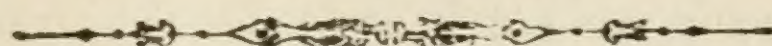
הספר „יד כל בו" מר"ד הדפים בנו הנזכר בפפד"מ בשנת תפ"ז. הספר הזה יכיל אספת ספרים שונים אשר חבר אביו הר"ד, והוא, הר' פתחיה, וגיסו הר' משה בר' זלמן מירלש, אספום לאספה אחת. והפירוש „עשרה הלולים" על תהלות דוד בן ישי לקוח מן הפירוש תהלים שחבר הנוצרי היינריך יאַקאָב פֿאָן באַסהויזען, הנדפס בהענא בשנת תע"ב, ולנכון ידי המולי"ם במעל הזה (עי' ברילל, יאהרביכר, II ע' 172). בהוצאת הספר „יד כל בו" היו להמולי"ם מכשולים שונים, וע"י „מסורות" צוה הרשות לאיזה מחכמי הנוצרים לעיין היטב בספר הזה, ולהודיעה אם אין בתכנו דברים נגד אמונות הנוצרים, והח' המלומד היינריך גלונטץ, פרופֿיסור לחכמת הפילוסופיה בביהמ"ד בפאדרבורן כתַב כתָב ביום י"ז יאנואר משנת תפ"ח, ואתו הסכימו עוד עשרים ושלשה חכמים שונים מחכמי הנוצרים, כי אין בס' הזה דברים המשפילים אמונות הנוצרים (ראה הורוויץ, רבני פ"פ ח"ב, ע' ע"ה, ובמאגאצין שנה י' ע' 20), ולכן יצא הספר זכאי במשפט.

ר"ד כתב גם „הגהות" לס' תפוחי זהב מר' יחיאל מילי, פיורדא תנ"ג, ואיזה מפיוטיו הדפים הר' יוסף מפרעמסלא בסדור התפלה „כתר יוסף" (ברלין תנ"ט, וראה מה שהביא גם הח' לאנדסהוט בעמודי העבודה ע' 59). והר' יעקב עמדין כבר צוח ככרוכיה על „שיר הלולים" הנדפס בסו"ם „מגדל דוד" כי לא ר"ד חברו (ראה „תורת הקנאות" דף ע"א ע"ב); תשובה אחת נדפסה ממנו בענין קבלה בשו"ת מהר"ם זוסקינד סימן ד'. עוד חבר ספרים אחרים כמו ס' „דובב שפתים" על משניות (הזכירו ב„חלקי אבנים" דף י"א ע"א) ופירוש התפלות (שהזכיר בהקדמת ספרו עיר מקלט), אבל נשארו בכ"י ולא ראו אור הדפוס.

אלה ימי חיי ר"ד וקלסתר פניו ברמותו וצביונו, ובדרכו הזר והמוזר. ותכן המחלקת תמצא, קורא נכבד, בס' „באר עשק" הזה בלי כחל ופרכום, רק דברים כהויתן, כפי שיצאו מעט הרבנים וראשי הועד ד' ארצות במדינת פולין, וכמו שהדפיסם אז ר"ד לידא, כפי הנראה בעיר לובלין או בפפד"א — לדעת ר"ח מיכל באוה"ח.

אודה להרב החכם מ' חיים דובעריש פֿריעדבערג, אשר העירני על דברים רבים, אשר הבאתי בתוך הערותי.

פֿרנקפֿורט דמיין ג' אלול תרס"ב לפ"ק.

באר עשק

על שם הכתוב ויקרא שם הבאר ע׳ש׳ק כי התעשקו עמו.

גזירתינו גזירת נחש על כל המדפיסים שישמעו להרב המאור הגדול נ״י פ״ה כמוהר״ר דוד יצ״ו, אב״ד ור״מ דאמשטרדאם להרפים לו כל הכתבים והפסקים שבידו אשר חתומים עליהם המאורות הגדולים הגאונים והרבנים מו״צ דכל מדינות פולין ודמדינת ליטא וכתבים של קציני מנהיגי ארצות וראשי קהלות והגלילות יצ״ו: וישלחם הרב הגדול הנ״ל בכל תפוצות ישראל להודיע ולהשמיע לרבים צדקת הרב הגדול הנ״ל ולהרשיע את הרשעים מקצה המחנה דאמשטרדם המבוארים לקמן אשר עמדו נגדו במצחם הנחושה שלא כדת של תורה וחלול השם ודבר א׳ לא יפול ארצה. כ״ד המאורות הגדולים ב״ד ארצות פולין החתומים לש״ש לכבוד התורה וכבוד אכסניה חתימת ידיהם מובאים לקמן בצירוף חתימות רוזני ראשי הקהלות.

היום יום ב׳ ד׳ אלול, מד״ת הדין לפ״ק.

דבקה לעפר נפשי חייני כדבריך
ואענה חורפי דבר כי בטחתי בדבריך
דלפה נפשי מתוגה קיימני כדבריך.

הקדמה

איתא בנדרים פ"ה, רבא רמא כתיב ועבדך ירא את ה' מנעוריו, וכתיב יהלך זר ולא פיך, לא קשיה הא באתרא דידעי' ליה, הא באתרא דלא ידעי ליה, דאמר רבא שרי ליה לאינש לאודעה נפשא באתרא דלא ידעין ליה וכן הוא במדרש משלי, אל תען כסיל באולתו וכתיב אחריו ענה כסיל באולתו, אמר רב הונא אל תען כסיל באולתו במקום שמכירין אותך כי פן תשוה לו גם אתה שלא יאמרו בואו וראו חכם נושא ונותן עם כסיל, אמר ר' יהושע בן לוי ענה כסיל באולתו, במקום שאין מכירין אותך שלא יאמרו הרואים אילו לא היה חשוד בדברים מה שמדברים עליו לא היה שותק עכ"ל. כלל העולה שמצוה אדם במקום שאין מכירין אותו כמו מדינות אחרות לענות לכסיל באולתו אנשי בליעל המבוארים בפנים. בפרט אחר שהגדילו עצמן והרבו מחלוק' בישראל ועליהם וכיוצא בהן כתב הטור אלו מחריבים העולם ומחללים ש"ש ומכפין נדה על תורה. ע"כ הסכמתי לדעת המאורות הגדולים גאוני ארצות אשר יעצוני להדפיס הכתבים ופסקים הללו כדי לפרסם הרשעים האלה הפסולים בישראל המפורסמים וכדמוכח מהא דאיתא בקידושין פ"ד. תניא כל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחו של עולם והוא בכלל שמלבין פני חבירו ברבים והוא כשופך דמים, ויורד לגיהנם ואינו עולה. וכן הזהיר מאד ב„ראשית חכמה" בשער הקדושה חלק א' באירך ע"ש. ושם כתב גם כן שדיבורו של אדם, מעיד על עצמו ועל הדברים שנכלמים בו, כי זהו כלל גדול שאדם כשר מדבר תמיד בשבחי בני אדם ואינו מספר בגנותן, אבל שפכיל כל תאותו, הוא לדבר במומי בני אדם כי בעבור שהוא פסול, מתאוה תמיד לפסול את אחרים והוא נוכח להא דאחרון כל הפוסל פסול, ר"ל כל הפוסל מי גרם לזה שפוסל אחרים מפרש והולך הטעם הוא שהוא פסול, כי בהיותו פסול אז כל תאותו לפסול את אחרים כי אין ביכלתו לדבר בשבחו של עולם. ובזוהר כתב פרשת משפטים קכ"ד ע"א טעם לעונש גדול שזה שמלבין פני חבירו ברבים והמכנה שם רע להבירו הוא יורד לגיהנם ואינו עולה, וז"ל תאנא ישראל אקרון קודשין בגין דאינון קודש אסור ליה לאינש למקריה ליה לחבריה בשמא דגנאי ולא לכנאם שמיה לחבריה ועונשי סגי וכ"ש במילין אחרנין... ר' חייא אמר ר' חזקיה דאסור למקרי לחבירו רשע בר אינון חציפין דאורייתא דשרי ליה לבר נש למקרי להו רשע. לכן הרימותי ידי לפרסם הרשעים אנשי בליעל היו חברים בשנים המפורסמים במקומם באמשטרדם ובכל המדינות שהן חציפין דאורייתא על פי גזרות המאורות הגדולים הגאונים הרבנים הנ"ל, גם לנקות את עצמו להיות נקי מה' ומישראל כמבואר בזוהר, וכדאיתא במדרש בנגלה גם כן שהקב"ה אמר למשה לבדוק את כלם ולא ישאר לעז על בניי כדאמרינן הטעם הוא להיותם קדושים ודבוקים באורייתא, ואינון רשעים חציפין דאורייתא כל

רצונם וחפצם לבזות הקדושה הכל מיני בזיות, אבל הרשעים אינם יודעים כי בנפשם הוא והאלהים במדת דינו חשבה לטובה לנקותו בהאי עלמא כדאיתא במדרש שוחר טוב שבעל הבית נוטל את כוחו למדיחו ואינו זז משם עד שימרקנו ומנקה הצדיקים ביסורים על ידי הרשעים.

ועל המאורע הזה נשאתי את המדרש שוחר טוב הנ״ל גם דרשתיו ברבים בקהלה מפוארה בישראל המפורסמה ק״ק לובלין באספה גדולה מרנן ורבנן גדולי ישראל, גם הבאתיו בספרי הגדול אשר פי ה׳ יקבנו עיר דוד בבית הג׳ הנקרא בית דוד שמובא ברפוס ושם בארתיו בביאור רחב יוצא ונכנס מענין לענין גמרות ומדרשים תמוהים והרוצה לרוות צמאון נפשו, ולמלאות חסרונו אשר יחסר לו כאן במדרש הנ״ל, ישים עיני עיונו עליו במקומו בעיר דוד וינעם לו, כי אפס קצהו שמתיו פה לצורך הענין שזכרנו והמשכיל... יסתיר בשביל חסרון ביאורו פה, רק יעיין במקומו. דברי המר והנאנח הצעיר דוד בלא״א מוהר״ר אריה ליב זלה״ה ההונת באמשטרדם.

באר עשק

והא לך המדרש שוחר טוב כהויותו וכצורתו אשר הביאו הילקוט בספר שמואל רמז קנ״א וז״ל.

ודוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה, וכתיב מזמור לדוד בברחו וגו׳, אם בוכה למה מזמר ואם מזמר למה בוכה, א״ר אבא בר כהנא למה הוא דומה למלך שכעס על בנו וטרדו ושלח המלך פדגוג שלו אחריו הלך ומצא אותו בוכה ומזמר, א״ל פדגוגו אם אתה מזמר למה אתה בוכה ואם אתה בוכה למה אתה מזמר, א״ל בוכה אני שהקנטתי את אבא ומזמר אני שאין דיני להריגה אלא לטרידה ולא די שלא הרגני אלא שטרדני אצל דוכסין ואיפרכין, כך אמר דוד יעקב ברח, ויברח יעקב שדה ארם, משה ברח, ויברח משה, אליהו ברח, ויקם וילך אל נפשו, ואני בורח כמותם, התחיל אומר, זכרתי משפטיך מעולם ה׳ ואתנחם, זכרתי מדת הדין שבה נהגת את הראשונים ונתהמתי, ואימתי אמרו דוד הפסוק הזה בשעה שאמר ויאמר דוד לכל עבדיו וגו׳ קומו ונברחה; רב ור׳ יודן, רב אמר שלא ידון אותנו בעיר הנרחת, ר׳ יודן אמר נטל בעל הבית את הכוס להדיחו ואינו זז משם עד שימרקנו, כך כיון שראה דוד שמרק הקב״ה עונותיו התחיל מזמר, עכ״ל המדרש הנ״ל. הנה המדרש הזה כולו מקשה, הראשון, היוצא לדקדק בדברי המדרש למה היה דוד בוכה ומזמר בבריחתו הלא הראשונים דנקיט שגם המה ברחו ולא מצינו בהם שבכו ומזמרו, ומדוע נשתנה הדבר אצלו, אחר שהוא בורח כמותם כאמור, הלא טעם א׳ הוא לבריחתם, ואדרבה הסברא היא נוטה בהיפך, מאחר שהוא נטרד ממלכותו, כדאי היה לו לבכות יותר מהן ולא לזמר; ב׳, קשה הא דאמר התחיל אומר זכרתי משפטיך מעולם ה׳ ואתנחם וקשה להבין פירושו, אף שבילקוט דפים קראקא הגיה המגיה וז״ל זכרתי מדת הדין נהג את הראשונים ואתנחם מ״מ צריך פי׳ מספיק לזה מה

רצה בזה לתקן אחר שראה ברחית הראשונים אשר תלה את עצמו בבריחת הראשונים; הג', במה שאמר ואימתי אמר הפסוק הזה והשיב שאמרו בשעה שאמר לעבדיו ולעמו קומו ונברחה, מאי קושי' ואימתי ישים באיזה זמן שיהיה מאי נפקא ליה באיזה זמן שהיה, ואם נאמר שיש לנו טעם לדבר התלוי בזמן, צריכין אנו לדעת טעם הדבר למה הוא דווקא באותו זמן שאמר דוד לעבדיו ואל עמו קומו ונברחה ולא בזמן אחר; הד', קשה במאי פליגי אבות העולם, רב ור' יודן, מהיכן הוציא רב סברתו שכוונת דוד היה שלא יעשו עיר הנדחת מאן דכר שמיה, וכן רב יודן מאין הוציא סברתו שבעל הבית נטל את כוסו להדיחו כו' הדחות הכוס מאן דכר שמיה, ושאר דקדוקים הראוים אשר יתבארו מעצמן תוך הענין אשר יבא בע"ה.

וכדי לבוא לביאור נקדים איזה הקדמות ונחברם אחת אל אחת ויבא הכל על נכון, והוא כי דוד היה בוכה ומזמר להיותו מסופק אם בריחתו היא להריגה והיה בוכה על חטאו שגרם מיתה בעצמו ואם בריחתו היא כדי להדיח את הכוס ואין דינו להריגה כי אדרבה בבריחה זו יתמרקו כל עונותיו ולפיכך היה מזמר, ולז"א המדרש התחיל אומר זכרתי משפטיך ה' ואתנחם. ורמז גם כן במלת אתנחם לשני דברים הנ"ל, כי יש לומר דהאי ואתנחם הוא כמו נחמתי כי עשיתי ר"ל שכבר שתה הקב"ה כוס של תנחומין עליו כמוזכר במדרש, נמצא רמז בזה על מיתה וקיום הרטא ושפיר שייך ביה למימר שהיה בוכה על שחטאו עדיין קיים ועומד, וגם יש לומר לאידך גיסא דהאי ואתנחם הוא כמו וינחם ה' על הרעה המרמז על תחלת העון כרעת האלשיך, נמצא שפיר שייך למימר מזמור לדוד מאחר שהיה לו מחילה וכפרת העון. ומיכרח הדבר לספיקות הללו שדוד אמרו דוקא באותו זמן בשעה שאמר לעבדיו ולעמו קומו ונברחה, כי אז כשאמר קומו ונברחה משתמע שתי דרשות הללו שזכרנו, ופלוגתא רב ור' יודן, רב מכריח דרשתו מזה שפי' דוד אומר קומו ונברחה כי היה מתירא שלא יעשו ירושלים עיר הנדחת כי אז היה רשות לאבשלום להדפו ולהרגו אף שהוא בנו, ובשביל זה היה בוכה, ורב יודן מכריח מזה דרשתו במה שאמר זכרתי משפטיך ה' וגו' בשעה שאמר קומו ונברחה שאין רשות לאבשלום להרגו מטעם שהוא בנו ולא שלחו ה' כי אם לטרדו בלבד, כי בעל הבית נטל את כוסו להדיחו לבד ואז שפיר שייך למימר לשון מזמר כדמסיים המדרש. וזהו כוונת סוגיה הבנת המדרש הנ"ל דרך כלל.

ועתה נפרשהו על פי קדמו' הז"ל לאשר על פי דבריהם יתבאר הכל כתמונה אשר העמדנו לעיל, וזה יצא ראשונה להבנת המדרש, הא דאיתא במדרשים ובגמרות הא דאמר הנביא לדוד הע"ה הנני מקים עליך רעה מתוך ביתך, היה דוד שמח שיגיע לו הרעה מבנו, דאילו אדם אחר או א' מעבדיו היה רודפו אפשר שהיה הורגו, משא"כ בנו דברא חס על אבא, ולכאורה צריכין אנחנו הבנה לביאור גמרא זו הא דפשיט ליה דברא חס על אבא, שהרי באמת מצינו בזהר ויצא עמוד שנ"ג היפוכו וז"ל הזהר, מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו קינה מבעי ליה, ואי תימא משום דהוא בנו, אדרבה קינה יתירה מבעיה ליה כו', אלא אי פשוט לדוד שהיה מזמר הכי פשיטא ליה, דאיתא בגמרא דסנהדרין פרק דיני ממונות תנא דבי ר' ישמעאל לכל דבר אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו, חוץ ממסית ומדיח שהרי אמרה התורה לא תחמול ולא תכסה עליו, ועל זה בטח דוד את לבו שלא יעשה לו בנו רעה בנפשו להרגו כמו אדם אחר, כי אף שהקב"ה עשהו להיות שליח

לדוד בחטאו ועוונותיו כמ"ש הנביא הנני מקים לך רעה מתוך ביתך, מ"מ לא היה מתיירא, מאחר שהשליח הוא בנו ואין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו לכן אמר מזמור לדוד בברחו ומפרש והולך הטעם מפני בנו, ר"ל מפני שהוא בנו וסתם ברא חס על אבא ולפיכך היה מזמר כאמור; והנה אחר ששמע דוד דברי שונאיו שהיו רודפים אותו ואמר רדפוהו תפשוהו כי ה' עזבו, מי דוד ומי בן ישי, אז היה דוד מסתפק בדבר והיה מתיירא שמא יהרגהו אף שהוא בנו, כמו שיתבאר בענין ולפיכך היה בוכה, בנקדי' הא דאיתא פלוגתא אם ירושלים נעשית עיר הנדחת או לאו, ופלוגתא דהנהו תנאים ביומא ובזבחים ושאר מקומות דחד סבר נתחלקה ירושלם לשבטים, וחד אמר לא נתחלקה ירושלים לשבטים, ונפקא מיניה בזה להתיא מ"ד דסבר נתחלקה ירושלים לשבטים, אז יכולה ירושלים להיות בה דין עיר הנדחת, כי אז שפיר קרינן בה לשבטיך כי היא נתחלקה לשבטים, ולמ"ד דסבר לא נתחלקה לשבטים אז ירושלים אינה יכולה להיות בה דין עיר הנדחת, דלא קרינן בה לשבטיך. ובזה יתבאר בנקדים עוד פלוגתא אחת שהיא מתאמת להנ"ל, דאיתא במדרש על פסוק בנימין זאב יטרף הד מ"ד דריש שהוא קאי על שאול דאתא משבט בנימין והוא הזאב הטורף, לפי שמלכות הוא לבית דוד דאתא מיהודא, ושאול אתא משבט בנימין והוא טרף לפי שעה קצת מלוכה מדוד והוא כזאב הטורף דבר שאינו שלו, ואחר כך חזרה המלכות לדוד, וזהו בנימין זאב יטרף, וחד מ"ד דרש שהיא קאי על המזבח שעומד בחלקו של בנימין, והמזבח הוא שורף כל הקרבנות וזה בנימין זאב יטרף. ועתה שים נא עינך ולבך לפי הקדמות שהקדמנו ויתבאר לך הכל על נכון, והבי פרושו, אם אני סובר כמ"ד דקרא דבנימין זאב יטרף קאי על המזבח העומד בחלקו של בנימין, מוכח שירושלים נתחלקה לשבטים אפשר להיות לירושלים דין עיר הנדחת, כי שפיר קרינן בה לשבטיך, כי נתחלקה לשבטים, א"כ אם נאמר שחטא של דוד הוא חטא הראוי להטבח עליה אז כדין היה דוד בוכה כי הוא היה מתיירא מפני אבשלום אף שהוא בנו, כי הא דאמרו בגמרא אין הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו היינו בסתם אבל בעיר הנדחת אף הבן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללו, ועל פי זה יהיה המשך המדרש הזה נדרש כמין חומר, מאחר שדוד היה בוכה ומזמר, בוכה היה על שהקניט את אביו זה הקב"ה במעשה בת שבע, ונתחייב מיתה, נמצא היה מתיירא מפני אבשלום כדאמרין, ומזמר היה שלא מסרו למיתה כי אם לטרדא בעלמא, כמו שיתבאר לקמן, ולא עוד אלא אפילו טרדתו אשר הטרידו לא היה כשאר בני אדם שנטרדו, שהרי הוא נטרד בין דוכסין ואיפרכין, ובזה יש הוכחה גדולה שאין חטאו חטא גמור, שהרי נטרד לבד כדאמרן, ולא היה כי אם הבעל הבית נטל את כוסו להדיחו לבד, וזהו שאמר התחיל דוד לומר זכרתי משפטיך מעולם ה' ואתנחם, ותפס לשון ואתנחם שהוא משתמע לתרי אפי ר"ל אחר שראה משפט הראשונים, יכול להיות שהוא פטור מעונו והיה מתנחם כי ה' העביר חטאתו, כמו וינחם ה', ויש עוד פנים אחרים, שהקב"ה לא מחל לו והאי ואתנחם הוא כמו כי נחמתי כי עשיתי, כדאמרן לעיל, ונגמר דינו למיתה והקב"ה שתה כוס של תנחומין עליו כמו בדור המבול, כדאיתא בזהר בראשית עמוד קס"ב שהקב"ה מנחם על האדם אף קודם מותו, לז"א המדרש איכתי אמר דוד הפסוק הזה שהוא משמש לשון צער וצרה ושייך לומר בכוס, או להיפך שהוא לשון נחמה עד ששייך לומר מזמר,

ומשיב המדרש שפיר שאומרו בשעה שהיה דוד אומר לעבדיו קומו ונברחה, ובא רב לפורשו שדעתו היה לברוח כי היה מתירא שלא יעשו מירושלים עיר הנדחת כדי שיהיה היתר לאבשלום להרוג את אביו, ר״ל אחר ששמע דוד משונאיו שאמרו מי בן דוד ומי בן ישי כי הוא אין ראוי למלכות והמלכות הוא שייך לשאול שהוא משבטו של בנימין נמצא אי אפשר לומר פירוש הפסוק של בנימין זאב יטרוף שהוא קאי על שאול שטרף קצת ממלכותו של דוד לפי שעה שהרי אין המלכות שייך לדוד כלל, אלא ברכה היא לפרש הפסוק של בנימין זאב יטרוף שהוא קאי על המזבח שהוא שורף כל הקרבנות כזאב והא דקרא למזבח בנימין היינו טעמא, אחר שהוא עומד בחלקו של בנימין לפיכך נקרא המזבח בנימין זאב יטרוף, נמצא מוכח מזה שירושלים נתחלקה לשבטים, וא״כ מאחר שנתחלקה לשבטים או שפיר קרינן בה לשבטיך ויכולה ירושלים להיות עיר הנדחת, ובעיר הנדחת נעשה בן שלוח לאביו להכותו ולרודפו שנאמר לא תחמול ולא תכסה, ולזה שפיר אמר דהע״ה לעמו ולעבדיו קומו ונברחה והטעם היא שלא יעשה עיר הנדחת, מ״ש ודוד עולה במעלת הזתים עולה ובוכה מאחר שיש צד היתר לאבשלום להורגו ולפיכך היה בוכה, ומ״ד השני והוא ר׳ יודן אמר אדרשה היפוך הדברים, כי מזה היה ראיה לדוד שלא חטא כלל והא דברח היינו טעמא שהבע״ל הבית נטל את כוסו להדיח ואינו זז משם עד שימרקנו ולפיכך כתיב מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו. בנקדים עוד הא דאיתא בזהר ובפליאה, שבת שבע היתה ראויה לו מששת ימי בראשית ושפיר עשה דוד שבא על בת שבע ביאה ממש, כי זה תיקן חטא אדם הראשון כי כמו שהנחש בא על חוה בעקיפין וגרם מיתה לעולם, כה״ג בא דוד ותיקן אותו חטא בסוד אד״ם דו״ד מש״ח, כי אוריה החתי היא הנחש, ובת שבע היא חוה, ודוד הוא בסוד אדם, והנה כמו שהנחש בא על חוה כך בא אוריה החתי על בת שבע ואחר כך כמו שבא אדם על חוה שנאמר וידע אדם את חוה, כך בא דוד על בת שבע לגמור תיקונו ע״ש. א״כ לפי זה לא חטא דוד כלל בבת שבע כי הוא עשה הכל דרך תיקון הראוי ולפיכך אמר לו הנביא גם ה׳ העביר חטאתך לא תמית, כי לא חטא בביאה זו כלל.

והנה מצינו בגמרא שני פירושים דאיתא בגמרא הנחש השיאני, חד אמר שהוא לשון נשואין, פירושו שהנחש בא על חוה דרך נשואין ביאה ממש, וחד אמר הנדרש השיאני הוא לשון הסתה לבד ולא ביאה ממש, [והנה למ״ד הראשון] לא חטא דוד מאומה בביאתו, כי זה היא תיקונו, ולמ״ד השני שלא היה ביאה ממש, אלא הסתה בעלמא, אם כן ביאתו של דוד היה חטא גדול. ויש הרבה מפרשים דקיימי בסימתים (צ״ל בשיטתו) דמ״ד השני שלא היה ביאה ממש כי אם בשמה (צ״ל הסתה) לבד, ולפי זה היה דוד מצטער כל ימיו להיות מסופק בדבר מאחר שהוא מוכרח לברוח מפני אבשלום בנו שמא חטא גדול עשה בזה שבא על בת שבע שאינו דרך תיקונו כי הנחש לא בא ביאה ממש, ולפיכך היה בוכה והתחיל דוד לומר זכרתי משפטך מעולם ה׳ ואתנחם, ר״ל זכרתי משפטך שעשית ביעקב ובמשה שברחו ואתנחם, ר״ל בזה נחמתי כי לא חטאתי כלל. בנקדים הא דאיתא בס׳ עשרה מאמרות צבאות ה׳ טעם לבריחה שיעקב אבינו ברח וכן משה רבינו שברח, הנה בהיות שאדם הראשון חטא בשלשה ע״ז ג״ע וש״ד באו אבות העולם ותיקנו, אברהם אבינו תיקן חטא ע״ז השליך את עצמו לכבשן האש לקיים תיקון ואת אלהיהן תשרפון באש, יצחק אבינו תיקן חטא ש״ד

ופשט צוארו לשפוך דמו על גבי המזבח לשם קדושת השם יתברך, יעקב אבינו תיקן חטא ג"ע של אדם הראשון, ועיין בע"מ חלק ג' פרק י"ח, וז"ל: ג"ע בעבור ששימש אדם מיטתו ביום ובהפזון ובפרסים נתקן ביעקב שהיה שיפריה כעין שופריה דאדם ולקח שתי נשים במתון רב, נמצא אבות תקנו חטא של אדם הראשון, והא דברח יעקב היינו טעמא כי היה עוד לתקן חטא של אדם הראשון, ובא יעקב ומשה ותיקנו, כי שניהם היו בסוד תפארת אד"ם לשבת בי"ת והבן, ודוד היה גמר תקונם שהוא הבית רגל רביעי, והוא כי אדם הראשון חטא שבא על חוה בלתי הבחנה בכדי שיהיה זרעו מיוחס אחריו דווקא כדאיתא ביבמות דף ק' וכאן שבא הנחש עם חוה ותיכף והאדם ידע את חוה אשתו ולא המתין שיעור הבחנה, ועדיקא (?) אסתיים ליה והיה חייב גלות ולפיכך ברחו משה ויעקב כי יעקב ומשה בחד דרגא נמצאו שניהן הוצרכו לתקן אותו חטא וברחו שניהן, וכבר הוא ידוע למרי רזין שמדת מלכות מדה אשר דוד נאחז בה היא רגל רביעי שבמרכבה נקראת כוה אשר לזאת המדה רמז דהע"ה באומרו כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, וכן היא היה גמר תיקון של אדם הראשון כמו שזכרנו, וזהו שאמר דוד זכרתי משפטיך מעולם ה' שעשית משפטיך ביעקב ובמשה שברחו ואני בורח כמיהם בזה אני מתנהם שלא חטאתי וזה ואתנהם, כי נתקשה לו שהלא שלשה אבות כבר תקנו שלשה חטאים של אדם הראשון אברהם יצחק ויעקב, בע"ז וג"ע וש"ד א"כ למה עשית משפטים חדשים, במשה ויעקב שברחו, הלא כבר נתקן חטא אדם הראשון, אלא מוכרחים אנו לומר שעדיין נשאר להם רשימה לתקן החטא שחטא אדם הראשון בהבחנה ולפיכך ברחו כדי לתקן איתו הבחנה, א"כ מוכח מזה שהיה שם ביאה ולא הכתה, כי אם נאמר שהיה הכהה לבד לא שייך לומר שהיה לו ליתן הבחנה, א"כ בדין עשיתי שבאתי על בת שבע כי זהו תקונו של אדם הראשון כדאמרין בשם הזהר והפליאה שדוד הוצרך לבא בעקיפין בביאה ממש על בת שבע שהיא הוש' כמו שעשה אדם נמצא לא חטאתי כלום בבת שבע ומה שאני בורח הוא כמיהם, ולא עוד אלא אפילו בריחתי אינה דומה לבריחתם והפרש גדול יש בין בריחתי לבריחתם, שהרי בריחתי היא בין הוכסין ואפריכים וגם הארון וסנהדרין וכל ישראל עמי כדאיתא בזהר, נמצא שכל הטרדה שטרחתי אינה בשביל חטא כי אם למרק הכוס וזה נטל בעה"ב את כוסו להדיחו ואינו זז משם עד שימרקנו, כך כשראה דוד שמירק הקב"ה עוונותיו בסוד אדם דוד משיח ושהוא גמר תיקון הכוס וחטא בת שבע אינו חטא כלל כדאמרן, לפיכך התחיל לומר. ע"כ הצריך לעניינו אשר כונתינו בו עתה, והרוצה לרוות צמאון נפשו וכל חסרונו יעיין בהבורינו הגדול „עיר דוד" הבא בדפוס, כי שם הרחבנו הדבר בטיב טעם הגון למה לקח דוד עמו הארון והסנהדרין וכל ישראל וכי זמן עסיקת התורה היה בזמן בריחתו והוא נבנה על פי מ"ש בזהר ר"מ עמוד קנ"ג בענין עשרה דברים הנאמרים בכוס וא' מהן שטיפה מבפנים והדחה מבחוץ על ידי מים והתורה נמשלת למים ואז תבין מי הוא הבעל הבית ומי היא הכוס והדחה והמירוק שזכרנו.

יראו עיניך וישמח לבך בהגיעך שמה, ואין כוונתי פה כי אם להראות בפני העמים והשרים צערת ת"ח ויסורים המגיע עליהם על ידי הרשעים פסולי ישראל הרודפים אותם ומצערים אותם כאשר אירע לנו ולגדולי עולם אשר בדורנו ובדורות שלפנינו, שהכל הוא למרק עונותיהם ורמאותיהם שלא מצאנו מהרודפים ת"ח כי אם פסולים שבישראל, רשעים מפורסמים בעלי זרוע ובעלי עשירות, שהאומרים מי דוד ומי

בן ישי רדפוהו תפשוהו כי ה׳ עזבו, אבל אחריתו מרה, כן יאבדו כל אויבי ה׳ ואויבי דוד עבדו ויחולו על ראשם ועל זרעם זרע פסול כמותם, בכל אשר יושת עליהם מהמאורות הגדולים גאוני עולם ורוזני קציני הארצות וראשי קהלות שבכל תפוצות ישראל ימקו בעונם כאשר הוכרזו עליהם בכל תפוצות ישראל חרמים ושמתות ונידוים וכל אלות הכתובות בתורת משה כמתנה טובה יחולו על ראשם ולמען היות לאות ולמשמרת לדורי דורות כעדת קרח, נשים פנינו להעתיק כל כתבי הגאונים המאורות הגדולים שבכל מדינות פולין ומדינת ליטא וכל כתבי רוזני וקציני ד׳ ארצות יצ״ו. דברי המתאבק בעפר רגלי ת״ח, אסקופה הנדרסת, הצעיר דוד בלא״א מוהר״ר אריה ליב זלולה״ה, החונה באמשטרדם בשנת מר״ת הדין לפ״ק.

כתב גלוי ומפורסם דרך פסק חרוץ על אנשים רעים וחטאים מן המקוצים שבמחנה אשכנזים באמשטרדם אשר יצאו נצים ונצבים מדברים עתק בהרב הגדול מוהר״ר דוד נר״ו אב״ד דאמשטרדם, ועוד הוסיפו סרה שכתבו כתבי עמל, שמץ ודופי להביאו בדפוס מה שלא נשמע מיום הוסדה הארץ מעשה רשע ופשע אשר עתידים לדין על שקריהם ודופיהם מעשה העתועים ושפיכת דם חנם ששפכו ברבים, גלל כן כתבו גם דיניהם אשר נדונו במקצת בדפוס, להשמיע לרבים צדקת הרב הגדול ורשעת הרשעים שאלה הנקובים בשמם לקמן, ופוקו חזו כמה גברא רברבא גדולי ישראל וכל גאוני ארצות פולין וליטא וראשי קהלות גדולות בד״א פולין ורוזני קציני ארצות יצ״ו, המעידים על גדולת ומעלת וכשרת הרב הגדול הנ״ל המוכשרת לת״ח וגדול בישראל בצירוף גזירת ראשי קהלות על כל איש אשר יבא לידו איזה רשימה של הרון אף מהדפסת הבליעל שידונו בשריפה ולהכריז בפומבי על הפושעים ההם ההתומים בו כרוז שמתא ונידוי וחרם כמבואר לקמן.

האזינו רוזנים ושאו שרים ראשיכם והנשאו פתחי אולם, אשר לבביהם כפתחי אולם, ישאו עין ויכרו אזן לשמוע להבין להביט להאזין להקשיב לקול התרועה אשר מיבב וגונח ומילל קול שברים המשבר לב שומעיהן של הרב הגדול המופלג נ״י פ״ה כבוד מוהר״ר דוד יצ״ו במוהר״ר אריה ליב ז״ל אב״ד ור״מ דק״ק אמשטרדם דאשכנזים, על העלבון גדול ונורא מאד חרפת נבל אשר שתו עליו בק״ק הנ״ל וכמופת היה לרבים בקול פעמון גדול קול ענות הרופים וגדופים אשר חרפו וגדפו אנשים רעים בגופם וחטאים בנפשותם בני בליעל בלשון עלגים ולעגי שפה בכבוד הרב הגדול הנ״ל מקצה המחנה ההיא מן המקוצים וקוצים שבהם, יצאו נצים ונצבים לדרוך קשת לירות במו אופל ולעין כל ונוכחת לשונם תהלך בארץ, בגאוה ובוז מדברים על צדיק עתק בצדיק יסוד עולם הרב הגדול הנ״ל, אשר מעודו שמו כשם הגדולים אשר בארץ המה, הן מצד עצמו ומהותו ותורתו, הן מצד משפחתו המפוארה והעדינה יחוסי ארץ, ומתהלה באו מנהיגי וראשי ק״ק אמשטרדם ברוב בקשות והפצרות אשר הפצירו בגאוני עולם הארצות ורוזני קציני מנהגי ארצות בהתעוררות נמרץ לקנא קנאת ה׳ צבאות על הפושעים והמורדים אשר נגעו בבת עין ישראל הרב הגדול המופלג נ״י פ״ה המפורסם הנ״ל ויהיו בקושרים עם המורדים הנ״ל עד שהרשעים הללו הרגילו אותו בפי הבריות בקצה תבל מליהם ושותא דינוקא לשמץ ודופי בפי כל הקמים, צואה רותחת יוצק בפיהם הדין המלעיג על דברי חכמים

וכ"ש בחכמים עצמם, וכבר הרגישו והתעוררו על זה כבוד האלופים קציני רוזני מנהיגי ד' ארצות פולין וכבוד המאורות הגדולים המופלגים הרבנים מורי צדק דד"א יצ"ו הנ"ל באו אחריהם וימלאו את דבריהם, לקול גדול ונורא ועל פי כתבי אלופי מנהיגי ע"ש הנ"ל אשר כתבו להתבוע ביקריה דת"ח גדול הנ"ל יצ"ו ולא בהרב ולא בחנית באו כי אם בשם ה' צבאות וקנאת ה' תעשה זאת, בחרבם ובקשתם קשת סופר אשר במחנה הסיתו בהם נחשים צפעונים חויה דרבנן דלית ביה אסותא בחרמות ושמתות ונדוים, ככתוב בדברי קדשם לאמר על המורדים והפושעים המלעיבים במלאכי אלהים, ואפס קצתם ושמץ מנהו ראו כבוד הרבנים הנ"ל כאשר התחיל האף להתרקם, וכאשר שמענו וכן ראינו מתוך גביות עדות הנאמנות וברורים שביד הרב הגדול, שהרשעים כים נגרשים השקט לא יוכלו הוסיפו חטא על פשע וזרקו כל רעהם אשר עד כה כחדו תחת לשונם חץ שחוט לשונם חרב חדה קמו וגם נצבו בקומה זקופה בני בליעל במצחם הנחושה, העידו שקר סרה דברי שוא ומדוחים בקדוש ישראל הנ"ל, גלגלו על נפש הצדיק כתבי אין מעשי זיופים בערכאותיהם כעל אחד הנבלים פטפטו ונבחו בו, וגם נשבעו לשקר לאמת דבריהם ולעג שפתיהם שפתי מרמה יתעב ה'. אוי להם כי גמלו רעה לנפשם, וכעצם השמים לטוהר נתלבן ונתברר ששקר בדו מלבם וממנו לא יצא מעולם דבר שאינו מתוקן ולא אתרע חזקת כשרותו ומדתו הישרה והתמימה שמוכשרה לת"ח, וכאשר זממו עליו עשו הם, וגרמו לו הוצאות מרובות והזיקות עצומים וטלטולא דגברא רבא הקשה, אשר כצפור נודד מקנו מאגרא רמא לבירא עמיקה נמלט בנפשו על לא חמס בכפו, יריעו עליו קול שברה בכרוז במחנה בפומבי מעשים אשר לא נעשו תחת השמש ואבותינו לא ספרו לנו להיות חס ושלום וחלילה אפילו תלמיד מתלמידי חכמים נבזה ונקלה מכ"ש ק"ו ת"ח גדול כמותו ירבה בישראל עתיר פומבי עתיר נכסי וכל מה דאת משבח ליה וכו'. איך אבן קדש ישתפך בין רגבים ותעלולים ימשלו בו, אוי לאותו בושה ואוי לאותו חרפה מאנה והנהם נפשנו שבארז גדול יפול שלהבת ואין מכבה, ואיך ברשעים כאלו לא תתנקם נפשנו ואיככה נוכל להתאפק ולהיות כמחרישים מלתבוע ביקריה דת"ח ובכבוד התורה ואכסניה מלעשות דין גמור באפיקורסים הנ"ל אשר יודעים את רבונם ומכוונים למרוד בו, ואין אלהים בכל מזמותיהם, יפה דברו כבוד החכמים מורי צדק דד"א יצ"ו בתוכחתם שהאומר הנהו רבנן כו' הרי זה אפיקורס, ואף כי ק"ו בנו של ק"ו באפקרותם וחוצפה כלפי שמיא אשר החציפו פניהם בעזות מצחם, כמצח אשה זונה היה להם ביזוהו ביישוהו ועמדו על נפשו נפש יקרה, כל אלה ראתה עינינו בכתב מפורש, ובאזנינו שמענו, קול נהי והגה ואנחה במריבות ושברון מתניו של הרב הנ"ל. דמו ודם זרעותיו נזעקים אלינו הושיעינו להתנקם על שפיכות דמים הנ"ל ודמים בדמים נוגעים סך ממון רב ועצום אשר הזיקו אותו הנ"ל ובקול בוכים פלגי מים יורדים עיניו מאין הפוגות לאמר אל מי מקדושים אפנה ומאין יבא עזרי אם לא אליכם קציני ישראל שבגולה אליכם.

והנה באשר שהמה בעצמם באו ברוב בקשות והפצרות אשר הפצירו מנהיגי אמשטרדם בגאוני ורוזני הארצות יצ"ו בהתעוררות נמרץ לקנא קנאת ה' על הפושעים והמורדים, ואחר כך נהפכו קצתם ממנהיגים הנ"ל ויהיו בקושרים עם המורדים הנ"ל ועשו בהרב הגדול נר"ו מעשים אשר לא שמען אזן מעולם, על שום בר ישראל, מצורף לזה עינינו ראו ולא זר הפסק חרוץ אשר חרצו כבוד... יצ"ו ק"ק לובלין יצ"ו

באיש אחד אשר שמו ס ע נ ד ר מוכר בשמים אחד מתושבי קהלתם הנקוב בשמו בפסק ההוא, אשר גם ידו היתה במעל הנ״ל יפה דנו חייבו ויישר כחם ויישר חילם, ע״כ באשר שהדבר נוגע ממש בכבוד התורה ובכבוד תלמידי חכמים ויסוד ומקור דת תורתנו הקדושה שלא יהיו ת״ח לאין דומין ח״ו ולנהוג בהם מנהג הפקר. וזאת לפנים בישראל שקדמונינו בארצות אלו גזרו אומר ויקם להם בארצות אחרות, אף למרחקים, מאד גדלו והצליחו וגם עשו דבריהם פרי וכל בית ישראל אשר בגולה סרו למשמעתנו ובארם הכניסו דברינו בלבביהם ולא קצו בתוכחתנו, אשר על כן אמרנו חלילה לנו מחטוא מחדול מלשמוע אנקת הנכבד הרב המופלג הנ״ל הזך וחף ונקי מכל סיג, אשר כל נקי יעקור ויצא כאיש מגן לעזרת ה׳ בגבורים, ללחום מלחמות ה׳ ולקחת נקם מהרשעים ההם, פּן על פי העיון הדק היטב חרצנו גזר דין על כל מתנגדיו של הרב הנ״ל הן הבני בליעל עצמם סהדי שקרא, ואגרייהו ומסיתיהם ואשר עמהם בקישרים, באמשטרדם והמסתעפים מזה והמתלוים עמהם, כלהן בכללם ובפרטן בגזרת עירין ובמאמר קדישין אנחנו מחרימים ומבדילים ומפרישים אותם מקהל הגולה, בשמתא יהיו ומנודים בעולם הזה ובעולם הבא, ורבצו בהם כל האלות הכתובים בספר התורה, בתורת כהנים ובמשנה תורה, ובמזוח תמיד יתגרש, ווילבישום כמדיהם, וכל החרמות ונידוים אשר החרימו קדמונינו מימות יהושע בן נון יחולו עליהם, פפ״ך יי״ן בב״ז אסור לעמוד בד׳ אמות שלהם, ולא לישא וליתן עמהם, ולגרש בניהם מבית הספר, וכל המתלוה, ואף גט המסדר קידושין לבניהם ולבנותיהם 1), ומי שלא יחזיקם בחרם הנ״ל ובכל חומרות והנהגת המוחרם הרי זה בכלל ההרמות ועונשים הנ״ל, יהיה מי שיהיה, רבים כיחידים, אסור לבקרם בחוליים, וכשיבא יום חליפתם לא יקברו בין קברי ישראל ולא יתעסקו בשלדיהם כי אם קרוביהם, קבורתם קבורת חמורים סחוב והשלך כדומן על פי השדה יהיו, ולא יכונו בשמות ישראל, וק״ו בנו של ק״ו שהוסר עדים מעליהם, הורם העטרה והוסר המצנפת מלקרוא החברים והמורינות בשם חבר ומורינו כי אם חבר לאיש משחית ומצוה לקרותן עבריינים אפיקורסים, זו וא״צ לומר זו שבכל רבושם הפקר ובכל מקום אשר ימצאם הרב הנ״ל או ב״ב וי״א יעקלם אף בעש״ג להוציא מהם או ממתעסקיהם ושותפיהם כל הוצאות והזיקות וטלטולים ונדידות אשר גרמו לו, כל העונשים הנ״ל יחולו עליהם ועל ב״ב כל זמן שלא יבואו בעצמם במקליהם ובתרמיליהם וכל לחם צידה יבש נקודים, לפני כבוד המאורות הגדולים המופלגים הרבנים מורי צדק דארבע ארצות פולין יצ״ו לקבל דין על המעשים הרעים וחטאים אשר עשו כדי שיפורסם בפרסום גדול בכל העולם משובתם וידעו שדין יש אלהים ושופטים בארץ, ויושם להרב הנ״ל ולמשפחתו פאר תחת אפר ותהלה וכבוד בארץ, ויובילו שי למורא להשיב להרב את אשמו אשר אשמו לו הוצאות והזיקות וטלטולו הקשה הנ״ל, כאשר יושת עליהם בפלילות הנ״ל ואף אם יעלה על דעתם לפייסו ולהתרפס וישב רעים עליו בממון ובהכנעות בקשות מחילות וריצוים, אין להם תקנה לוותר חלק גבוה ממעל עד אשר יקיימו ויאשרו דברינו הנ״ל ואל יפול דבר ארצה זו אין צריך לומר זו כל זמן שישאר רשימה קטנה מן העון הנ״ל אסור לשום רב אב״ד ר״מ אף מי שלא היה מעולם שום אב״ד בשום קהלה בעולם לבא לק״ק הנ״ל על

1) כפי הנראה צ״ל: ושלא להתלוות עמהם ואף לא ליתן גט ולסדר קידושין וכו׳.

הרבנות דק"ק הנ"ל ולא שום מורה בעולם יורה להם שום הוראה, וכל החרמות והנידוים הנ"ל יהולו על כל הממרה את פינו. בטוחים אנחנו בכל יראים והחרדים לדבר ה' ובמצותיו חפצים מאד וביחוד כבוד כל רבני הקהלות והמדינות שבמדינות אשכנז וחכמי ספרד שבאמשטרדם, ובכל מקום אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע יתעוררו למראות דברינו, ויתמרמרו מאד על המעשה נורא הנ"ל אשר לא נשמע מיום הוסדה הארץ ויוסיפו עוד עונשים קשים על העונשים הנ"ל להתנקם על בזיונו הגדול ולהתפרע הדין גדול ועצום אשר הזיקו אותו הנ"ל, וטלטולו הקשה ממדינת מרחקים, ובכל מקום אשר ירצה הרב הנ"ל לגבות זביותיו יגבה בלי מוחה בעונשים הנ"ל ויותן להרב הנ"ל, ופן ואולי על ידי שכחה או על ידי תחבולה יוציא איזה איש יהיה מי שיהיה לבטל איזה דבר מפרטי הדברים הנ"ל, אזי אותן דברים בטלים ומבוטלים רק כל הנ"ל תמיד הם בתוקפם, אפילו אות אחת לא יבטל כי אם באופנים המבוארים לעיל, כי הכל נעשה בעיון הדק היטב ובהסכמה אחת ובשבועה שנעשה ע"ד רבים שאין לו התרה. היום יום ו' י"ג טבת מ ד"ת הדין לפ"ק.

ונאום יצחק בא"א מוהר"ר אברהם ז"ל חונה בק"ק פוזנן והגליל [1].

„ הקטן צבי הירש בא"א החסיד מוהר"ר זכריה זצ"ל חונה בלובלין ובלבוב [2].

„ (הירש) [מרדכי] בא"א החסיד מוהר"ר בנימין וואלף זצ"ל גינצבורג חונה בק"ק בריסק [3].

„ מרדכי זיסקינד בהר"ר משה ז"ל רוטנבורג חונה בק"ק הוראדנה [4].

„ משה בלא"א החסיד מוהר"ר ישראל יעקב זצ"ל חונה בק"ק פינסק [5].

„ הקטן משה בל"א מוהר"ר דוד ז"ל חונה בק"ק ווילנא [6].

„ שאול בהרב דמופלא כמוהר"ר יהושיע העשיל חונה בקלויז דבריסק [7].

„ יצחק בהר"ר משה גרשון חונה בק"ק ליסא [8].

„ יודא בלא"א מוהר"ר ניסן חונה בק"ק קאליש [9].

„ יוסף יאפקא מלבוב בא"א חונה בק"ק שידלאב ואגפי' מבורר לישב בסאות במקום קראקא והגליל [10].

„ שאול בא"א מ"ו הרב הגדול מוהר"ר משה זצ"ל חונה בק"ק פינטשוב [11].

„ הילל בלא"א הר"ר נפתלי ז"ל החונה בק"ק זאלקווי [12].

„ הצעיר יואל בלא"א מוהרר"ג זצ"ל חונה בשעברשין [13].

„ הילל בלא"א מוהר"ר יונה סג"ל בק"ק העלמא [14].

„ יעקב הקטן בלא"א מוהר"ר מרדכי זצ"ל החונה בק"ק לובמלא [15].

---

[1]) עי' על אדותו מ"ע החדשי מונאטסשריפט שנת ל"ט עמוד 40, דית קדושים עמוד 42 זעמודי העבודה ע' 105. [2]) ראה כלילת יופי ח"א דף ע"ח ואנשי שם ע' 193. [3]) בא בהסכמה על הדפסת ספר „זרע אברהם" (זולצבאך תמ"ה) בועד מעזריטש ט' טבת באמת, וראה עיר תהלה ע' 158. [4]) תולדתו בס' רחובות עיר ע' 19. [5]) הסכים גם כן על ס' „זרע אברהם" הנ"ל בזה"ל: „משה בא"א מ' ישראל יעקב איסרליש ז"ל חונה בק"ק פינצק". [6]) הוא הר' משה קרעמר מווילנא, תולדותיו בקריה נאמנה עמוד 95. [7]) הרב מ' שאול בן הרבי ר' העשיל היה גם אבד"ק קראקא, עי' עיר הצדק ע' 154 וב"י ח"ב דף ע' ע"ב. [8]) ראה בס' היובל לכ' גראֶטץ ע' 231, ובריללל, יאהרביכער ה"ט עמוד 96. [9]) הוא הרב המחבר הדושי מהריב"ן הנקרא „בית יהודה" (רעסיא תנ"ז). [10]) עי' לוחות זכרון ע' 14 הערה 7. [11]) ראה שם ע' 59 הערה 38. [12]) ראה קריה נשגבה אות ה' נו' ס"ט, ולוחות זכרון ע' 29 הערה 18. [13]) עי' ב"י ה"א דף קל"ו ע"ב, ודף ס"ד ע"ב. [14]) ראה לוחות זכרון ע' 32 הערה 21. [15]) ראה שם ע' 12 הערה 6.

ונאום ישראל איסרל בלא״א מ״ו הרב מוהר״ר משה החונה בק״ק ליסע.

״ הקטן מאיר בא״א מ״ו מוהר״ר משה החונה בק״ק ליסע

״ הקטן מאיר בא״א מ״ו הרב הגדול בדורו מוהר״ר אברהם הלוי עפשטיין זלה״ה החונה בק״ק ראוונה [1].

״ הצעיר מנחם נחום בא״א הקדוש מוהר״ר ישראל ז״ל חונה בק״ק פלאצק.

״ הצעיר יחזקאל בא״א מ״ו הרב הגדול מוהרר״ם סג״ל בק״ק לאבזענץ [2].

״ הקטן רפאל בא״א מ״ו אברהם שמואל זנוויל זצ״ל מלובלין [3].

״ הצעיר דוד בלא״א החסיד מוהר״ר יהודה סג״ל הורוויץ החונה בק״ק מרלא.

״ אברהם בא״א מ״ו החסיד מוהר״ר יעקב קאפיל זצ״ל מגזע צבי חונה בק״ק נראל.

״ אריה ליב בלא״א מוהר״ר שמואל ז״ל ה״ה מבית לוי.

״ הצעיר יעקב בלא״א החסיד מוהר״ר שמואל ז״ל ה״ה חונה בק״ק כמייאטש.

״ הקטן שמואל בלא״א האלוף במוהר״ר פייבשלום חונה בק״ק וואיידכלאב [4].

״ אברהם בלא״א מוהר״ר יהודה ליב פרוזנר חונה בק״ק לונטשיץ.

״ מרדכי במוהר״ר ישעיה כ״ץ זצ״ל שפירא חונה בק״קווארט.

״ הצעיר באלפי בנימין זאב וואלף בא״א מ״ו מוהר״ר שמואל ז״ל ה״ה חונה בק״ק לקאטש.

״ הקטן משה בלא״א מ״ו מהר״ר מרדכי וצ״ל לחיי ע״ה חונה בק״ק שאבטשאב.

״ הקטן יהודה אריה ליב בן לא״א הר״ר יהושיע החונה בק״ק לעסלא.

״ ראובן זעליג בן מ״ו המנוח מוהר״ר יעקב זצ״ל חונה בק״ק טאמאשאב.

״ שמריה בלא״א מוהר״ר עזריאל זצ״ל חונה בק״ק נעמרוב.

״ שמואל בא״א מוהר״ר אברהם שליט״א מקראקא חונה בק״ק מעזריטש [5].

״ הקטן צבי הירש בלא״א מ״ו הרב הגדול מוהר״ר יעקב יצ״ו חונה בק״ק זוואלין ואגפיה.

״ הצעיר באלפי יהודא ליב בא״א הר״ר שלמה זלה״ה חונה בק״ק שטרים.

״ שלמה בא״א הר״ר חנוך זלה״ה החונה בק״ק פייזר.

״ יוסף בלא״א מהר״ר ישראל זצלה״ה החונה בק״ק אוברניק.

״ אהרן חונה בק״ק פרעדבורז.

״ מרדכי בלא״א מוהר״ר צבי הירש ז״ל חונה בק״ק אפטשנה.

״ הצעיר צבי הירש בלא״א מוהר״ר אליה סג״ל ז״ל החונה בק״ק יאנוראב.

״ הקטן משה יצחק בלא״א מוהר״ר אברהם ש״י מגזע ז״ק החונה בק״ק קאונין.

אלו הן דברי אלופי קציני רוזני מנהיגי קהלות ראשיות שבד׳ ארצות יצ״ו.

עצור במלין מי יוכל להתאפק לכל הנצבים ונצים לקראת ההוא גברא רבא ויקירא הד מבני עליה מגזע היחס בנן של קדישים מזה בן מזה ה״ה הרב הגדול, מעוז ומגדול המופלא המופלג כבוד מוהר״ר דוד במהר״ר אריה ליב אב״ד ור״מ דק״ק

---

[1]) על אודות הר״א עפשטיין ראה רחובות עיר עמוד 8. [2]) הרב מהר״ם הוא המחבר „לקוטי מוהר״ם״ (ברלין תע״ז). [3]) עי׳ בס׳ לקורות היהודים בלובלין ע׳ 74. [4]) עי׳ לוחות זכרון ע׳ 25 הערה 14. [5]) ראה כ״י ח״ב דף כ״ד ע״ב.

אמשטרדם, קהל אשכנזים לנוכח תמונתו ותמותו ומהותו ואיכת הענין שמענו ותרגז בטננו המעשה הנורא שמה ושערוריה מעשים אשר לא נעשו תחת השמש שלטו בגופו ובממונו גרמו לו הוצאות מרובות ועצומות ובזיונות גדולות וטרדות, לא נחו ולא שקטו הרשעים כים נגרש עד שנטרד ממקומו ומאהל אפדנו להרחיק נדוד ועדיין הוא נחבא מפני חמת המציקים אשר כל השומע ינוד בראשו וישום ותסמר שערות בשרו ולא שמעה אזן מעולם, ולא יאומן כי יסופר על בני ברית להתמכר ולעשות רעות כאלו נגד ה׳ ונגד משיחו ולהתנהג באכזריות כאלה לשום בר ישראל אנוס כל דהו, ואף כי בת״ח וגברא רבא ויקירא כמותו ירבה בישראל, ויהי בקראנו שתים ושלשה דלתות באגרת אוגרת מסוכסכת ואינו עולה על שלחן מלכים במכתב לדו״ד מאלופי רוזני מנהיגי נכבדי ק״ק לובלין על חד מנהון סענדר מוכר בשמים אשר סליק להתם אמרי דלהון הוא והכא אמרון דלכין הוא וגופו בלתי טהור בתר רישא גריר ראשה ורובה ברוב עבים וברוב תקיפם הקיפו את החביות היתה בלולה וזכה והמה בעוכרם עכרו אותה, והשתוממנו על המראה פני להבים פנינו איש אל אחיו יתמהו נתחמם לבבנו בקרבנו בוער כתנור בקנאנו קנאת ה׳ צבאות, ועמדנו למנין גדול להפרישם מעדת ישראל בחרמות ושמתות, כמבואר באר היטב בכל המכתבים שביד הרב הגדול, מהגאונים הרבנים דד׳ ארצות אשר אפילו קוצו של יו״ד לא יבטל, ומהראוי להתנקם ברשעים האלו על ידי כל מיני פעולות שבעולם להייבם בדין גביר עונשים אשר לא נתנו להכתב שכל השומע הצלנה שתי אזניו ולהיות לאות ולמשמרת לבני מרי ולמען ידעון שדון בדין ויש אלהים ושופטים בארץ וכבר קדמונו האלופים הקצינים הרוזנים אפסי הארץ מנהיגי ד׳ הארצות יצ״ו בהתוועדות ביערסלאב בצירוף כביד המאורות הגדולים והרבנים מורי צדק בתפוצות ישראל במדינת פולין ומדינת ליטא, נאמרו לקרות ונאמרו לכתוב וכל דבריהם שרירים וקיימים וחזקים ובראי מוצקים, וחלילה חולין הוא לבטל אף קוצו של יו״ד מכל פרטי הדברים הנאמרים באגרת דברי דוד הראשונים, ואלה דברי דוד האחרונים מוסיף על הראשונים, מה הראשונים משנאתם ברשעים החטאים והמורדים, אף דברינו אלה מאהבת ה׳ לרבות ת״ח כמותו ירבה בישראל ויהודה לתורה ולתעודה, וכל כן דין כמכו לו המקל והרצועה על הרשעים אשר במחשך כל מעשיהם מעשה רשע ופשע אשר לא נעשה מיום חורבן בית המקדש, התמכרו לעשות רעה נגד ה׳ ונגד תורתו הקדושה ולומדיה, ובזו ומאסו את כבוד הרב הגדול והמופלא אב״ד ור״מ שלהם, דהפוהו ודקרו בשוט לשונם את רבם עד אין קץ לעונם, ומה לנו להכפל הדברים קשים כגידים חומר עונשם אשר יושת על החטאים והמורדים בה׳ אלהי ישראל ובההוא גברא רבא ויקירא, הלא קראו מעל ספר במקרא הכתבים שביד כבוד הרב הגדול הנ״ל מכל המאורות הגדולים הגאונים והרבנים יצ״ו, כל חומר עונשם הנכתבים כדת וכנכון ויותר ממה שכתוב בהם, להשתרג על צוארי הרשעים ברעה כפולה ומכפולה על גופם הגופית כלות והמה לא כלות, וכל המרבה לחפר ולהכלימם הרי זה משובח, בשבח דמרי עלמא כולא חללי חלילה וחלילה תרי זימנא וחולין הוא להירא וחרד לדבר ה׳ ולתורתו להיותו נחבא אל הכלים ולשא פנים אף בעקימת שפתים בעלמא, ובקריצת עין הרואה ואוזן שומעת והדעת מכרעת להכריע לכף חובה וחטא ואשמת רשע להרשעים והחטאים והמורדים בלי שום נדנוד כלל ושמץ זכות, מובטחים אנו בתם ויושר מדת טובם וחסדם להתפעל לכבוד אכסניה של

תורה וזו שכרה, ולהן מקום לדברינו אלה ולהשים נגד עיניהם, כל פרט ופרט הנדרש והנכתב במכתביו לטובתו ולכבודו וליקרו יקר דאורייתא ולהבדילם מעדת ישראל, עד שיקיימו בכל הנחרץ עליהם מגאוני ארצות ורבנים הגדולים, ולתן להרב הגדול פאר תחת אפר וכל אשר יבקש תתמלא רצונו ובקשתו, בפרט להושיב לו בתי דינים כל מה שיצטרך ולהתם בידו. הלא כה דברי אלופי קציני רוזני מנהיגי קהלות ראשיות דד׳ ארצות פולין. היום יום ה׳ ח״י שבט מד״ת הרחמים לפ״ק.

אלופי ק״ק קראקא יצ״ו.

הקטן אברהם בלא״א מוהר״ר נתן ס״ל וצלה״ה חתן הגאון מוהרר״י וצלה״ה מקראקא [1].

נאום יצחק שמואל בלא״א הר״ר משה רינקל קראשניק ז״ל [2].

„ הקטן יששכר בער בלא״א הרב הגדול בדורו כמוהרר״א יהושיע העשיל זלה״ה מקראקא [3]

„ שמחה הנקרא בונם מווילנא בלא״א החסיד מוהר״ר אברהם זלה״ה [4].

„ שמואל בא״א מ״ו מוהר״ר צבי נקרא הירש וצלה״ה.

„ הקטן חיים בלא״א הרב מוהר״ר אורי שרגא וייביש בליך וצלה״ה מקראקא.

„ הקטן שלום שכנא בלא״א מהר״ר מנחם כ״ץ [5].

„ חיים בן הר״ר שמואל המכונה זנוויל זצ״ל.

„ משה בהר״ר יקותיאל קויפמן דאקטרס זצ״ל.

„ הקטן יששכר בער בהר״ר יודא ליב זצ״ל.

אלופי קציני ק״ק פוזנא.

נאום אריה ליב בן א״א הר״ר כ״ץ זצ״ל מזיא פ״ה.

„ יחיאל מיכל במוהר״ר נפתלי הירץ וצלה״ה [6].

„ נפתלי נקרא הירש במוהר״ר אברהם בנימין זצ״ל מגולי ווילנא.

„ עקיבה בן לא״א מוהר״ר משה זצ״ל.

„ יהונתן בלא״א הר״ר משה כ״ץ ז״ל.

„ יעקב רופא בלא״א מ״ו החסיד מהר״ר יהודא ליב רופא זצ״ל [7].

„ פנחס בן לא״א מוהר״ר וואלף ר׳ אברלש זלה״ה אויערבך.

„ אלצפון במוהר״ר אברהם משה כ״ץ זצ״ל.

---

[1]) ראה כ״י ה״ב דף כ״ד ע״ב. והסכים גם על הדפסת ס׳ „זרע אברהם״ הנ״ל. [2]) בא על החתום על כתב הרבנות שנשלח מקראקא לבעל „תפארת למשה״ בשי׳ תמ״ד (דעת קדושים ע׳ 11), והתם: „בן לא״א הר״ר משה ר׳ יעקילש קראשניק״. [3]) עי׳ כ״י ח״ב דף ס״ה ע״א, עיר הצדק עמוד 113, ולוחות זכרון עמוד 48. [4]) בא בחתום על כתב הרבנות שנשלח לבעל „תפארת למשה״, וראה לוחות זכרון ע׳ 43, ופריידענטהאל, אוים דער הײמאַט מענדעלסואהן׳ס עמוד 280. [5]) עי׳ לוחות זכרון ע׳ 47 וכ״י ח״ב דף כ״ה ע״ב. [6]) בא בהסכמה על הדפסת ס׳ „זרע אברהם״ הנ״ל. [7]) וראה במאמר הפרופ. קויפמאן במ״ע R. d. E. J. שנת XX ע׳ 275 והלאה.

אלופי קציני ק״ק לובלין.

ונאום אהרן הקטן בלא״א מוהרר״י זלה״ה אויערבאך מלובלין [1].
" מרדכי בלא״א הרר״ש הנקרא שמעריל זצ״ל.
" יצחק בלא״א מוהר״ר יחיאל מיכל ז״ל מגזע שפירא [2].
" יצחק בלא״א מוהר״ר יהודא ליב תעמרלש ז״ל [3].
" הקטן בנימין בלא״א ה״ה כמוהר״ר אברהם ז״ל מלובלין [4].
" הקטן רפאל בא״א מ״ו מהר״ר אברהם שמואל זנוויל זלה״ה מלובלין.
" יצחק בלא״א הר״ר אברהם ז״ל נקרא ר׳ איצק קלמנש [5].
" יעקב בן הר״ר חיים ז״ל מק״ק פראג.

להודיע לרבים וכן שלמים על דבר הכרוז הרמות ושמתות שהוכרו פה ועד גדול שטרים בשבת קדש פ׳ ויחי על אנשי ק״ק אמשטרדם היה בהסכמה א׳ כל שלחן הטהור, ובהסכמות מורינו ורבינו הגאון נר״ו אב״ד ור״מ דק״ק פיזנן והגליל יצ״ו ושאר מאורות הגדולים דראשי קהלות גם כתב המור אשר חתמו הגאונים יצ״ו והסכמותינו עמהם בכל דבר כי הכל נעשה בהסכמה אחת ובאכפה אחת, פה ועד גדול ק״ק שטרים כ״ד אלופי רוזני קציני פרנסי גליל פיזנא הבאים על החתום לכבוד אכסניה של תורה היום יום ד׳ טו״ב שנת תמ״ד לפ״ק.

ונאום אביגדור בלא״א הר״ר אברהם כ״ץ זצ״ל [6].
" מאיר בן א״א מ״ו ה״ה מוהר״ר משה כ״ץ זלה״ה מבריסק.
" יוחנן בא״א מוהר״ר שמואל זצ״ל.
" הקטן שמואל בלא״א הרב החסיד מוהר״ר חיים מנחם מן זצ״ל.
" יחזקאל בלא״א הר״ר יוסף כג״ל זצ״ל.
" אהרן במוהר״ר יצחק זצ״ל אשכנזי.
" יוסף בלא״א מוהר״ר אליה סג״ל ז״ל חענטשינר מקאליש.
" בנימין בלא״א מוהר״ר מאיר שלי״ט לבית קצנאלינבוגן.

הכרוז הגדול והנורא הנעשה בראשי קהלות גדולות שבד׳ ארצות ובכל קהלות במדינות פולין וז״ל:

הערט צו קהל דא לאזין הגאוני׳ הרבנים יצ״ו ורוזני קציני מנהיגי מדינות דד״א יצ״ו מכריז ומודיע זיין בכל תפוצות ישראל, בקנאם קנאת ה׳ צבאות אונ׳ זיין תובע ביקריה דת״ח גדול וכר אבהון, ה״ה הרב הגדול והמופלג כמוהר״ר דוד יצ״ו אב״ד ור״מ דאמשטרדם, אשר שמו נודע בשערים שערי ציון המצויינים בהלכה, והוא מפורסם בשמו כשם הגדולים אשר בארץ, ראש למיחוסי ארץ מכל צידי צדדים, מאחר דז עש זיין אויף גישטאנין באמשטרדם אנשים רעים והטאים ימח שמם וזכרם, אונ׳ האבין מטיל מום בקדשים גיוועזן, ואויבים דאפקי לקלא, דברו סרה, שקר

---

[1]) אולי הוא הנזכר בס׳ לקורות היהודים בלובלין ע׳ 86. [2]) היה אחרי כן רב בטאמשוב, ובא בהסכמה על ספר „דברי שמואל״ על ההורה (אמשטרדם תל״ח). [3]) בא בהסכמה על ספר „זרע אברהם״ הנ״ל, ועל הדפסת ה„עין יעקב״ (אמ״ד תמ״ד) על ידי הרו״מ פרענקעל. [4]) עי׳ לקורות היהודים בלובלין עמוד 81. [5]) ראה שם עמוד 83. [6]) הר׳ אביגדור בה״ר אברהם כ״ץ מקראָטאָשין הסכים גם על ספר „זרע אברהם״ הנ״ל.

ענו בו, סכל יפצה פיהם, חץ שחוט לשונם, נגד כבוד הרב הגדול הנ״ל, וכדי להסיר המכשלה הזאת האבין כבוד האלופים רוזני מנהיגי ארצות יצ״ו, וכבוד המאורות הגדולים דמדינת פולין ומדינת ליטא, דיא זך פר זיך גינומין נוקם צו זיין אן דיא אנשי בליעל, די דא האבין מבזה גיוועזין בכבוד התורה ואכסניה ומשפחות גדולות בישראל, כמבואר בפתקא דשמתא של הגאונים והרוזנים דד׳ ארצות יצ״ו, ומאחר דז דיא רשעים זיין עומד במורדם במצחם הנחושה, אונ׳ זיין מוסיף חטא על פשע, אונ׳ זיין מבזה בכל המדינות דעם ה״ח גדול הנ״ל מיט שקרים, וכתבים מזויפים, אז ווי עש אלש איז מבורר גיווארין כשמש בצהרים מעשיהם הרעים וכתביהם המזויפים, יסכרו פי דוברי שקר, אוי להם ולנשמותיהם, כי גמלו רעה לנפשם, בכן באנו בהסכמה אחת במנין גדול, אונ׳ מיר זיין מצרף כל החרמות והנידוים והשמתות וואש גישעהן איז ע״י גדולי הדור מימות חרם יב״ן אונ׳ מיר זיין מחרים ומנדה בכל חומרות חרם יהושיע בן נון אונ׳ זיא זיין מוחרם ומפורש ומובדל מכל קדושת ישראל, בעה״ז, ובעוה״ב, פפ״ך, יי״ן, בב״ז, ואסור לכל אדם לעמוד בד׳ אמות שלהם, ולא לעשות עמהם שום משא ומתן בעולם, ולא להתחתן עמהם, ולא ליתן להם לינת לילה בשום בית ישראל, ולא לבקר אותם בחוליים, ולא לקוברם בבית הקברות של בית ישראל, קבורתם קבורת חמור, וכדומן על פני השדה יהיו, והעובר ח״ו אפי׳ על אחד מכל הדברים הנ״ל הוא כמהם ובכל עונשם הנ״ל, וכל אלות הכתובים במשנה תורה יחולו על ראשם, וביחוד אנשי רשע ופשע המוזכרים בבתי דינים שביד הרב הגדול הנ״ל, והמה בכתובים, מניס קעזר, בנימין בן הירש שוחט, ר׳ שמואל ארגליר, ור׳ ניסן, ואייזק כהן, דיא זיינה מוחרם בכל חומרות חרם הנ״ל ובכל אלות הכתובים בתורה, גם י״ב אנשים רשעים דיא דא האבין עדות שקר גיזאגט בפני השררה יר״ה על הרב הגדול הנ״ל וואש לא נראה ולא נשמע איז גיוועזין מיום הוסדה הארץ, אונ׳ האבין בעו״ה מחלל שם שמים גיוועזין דז זיא האבין פאלש גישווארין פיר השררה יר״ה; ואילו הן הרשעים, מאזוש שמואלש, שמשון בר יעקב, אהרן יוזפש, יעשיל סימש, גומפרכט בר אהרן, מנלי יאקבש שון גארדין, הירץ אייזקש, משה הענה, בנימין בן הירש שוחט, יוסף האס, שמועל (כן!) אייזקש, יעקב פלעש, דיא אלי זיין מוחרם בחרם חמור הנ״ל ובכל העונשים הנ״ל, גם איין טייל מנהיגים דיא דא האבין לאזין איין כרוז טאן בבה״כ על הרב הגדול הנ״ל על לא דבר ולא חמס בכפו, וואש ווידר דת תורתנו הקדושה איז, אונ׳ וואש ניט גישעהין איז מיום הווסדה הארץ בכל תפוצות ישראל, יודעים את רבונם ומכוונים למרוד בו, הלא המה העומדים על הקללה, יחיאל ווירמש, מניש קעזר, אברם מילנר, הירש פוזנר, אייזק כהן, אזו זיין זיא בכל חומרות חרם הגדול הנ״ל, ובכל אלות הכתובים בתורת משה כל ימי חייהם, ואפילו אחר מותם יהיו עצמותיהם מגולגלים בנידוי ביז זיא ווערין מקיים זיין וויא אין כתב של הגאונים והרבנים שטייט, ודבר אחד לא יפול ארצה, אונ׳ וועלכר הן קרוב והן רחוק הן מאשכנזים אודר משאר ארצות בק׳ אמשטרדם וואלטין זיא נושא פנים זיין ח״ו, אונ׳ וואלטין עובר זיין אפילו על דבר אחד המוזכר לעיל, אזו איז דר זעלביגר מוחרם ומנודה מופרש ומובדל מכל קדושות ישראל בעה״ז ובעה״ב, ורבצה בו כל האלות הכתובות במשנה תורה עד השמדו, ומחמת בזיון הבזוי האט מען אים בזונדר געשטעלט דעם פושע ר׳ יוסף שמ״ש, דער דעם כרוז על הרב הגדול יצ״ו האט גיטאן,

אונ׳ דער יוסף איז מוחרם ומנודה ומופרש ומובדל מקהל הגולה בחרם יב״ן ורבצה בו כל האלות הכתובות בתורת משה, אונ׳ טאר קיין שירות האבן בשום קהילה מתפוצות ישראל אז איינר דער מוחרם ומנודה איז מהגאונים ורבנים ורוזני ארצות יצ״ו ויחולו עליו כל הארורים שבתורה אונ׳ האט קיין תרופה בעולם אם לא הרב הגדול הנ״ל ווערט אים מוחל זיין באיזה אופן שירצה, יישר כחם ויישר חילם של האלופים רוזני קציני מנהיגי הקהילה הקדושה ק״ק לובלין יצ״ו דש זיא האבן דן גיוועזין בעל הבית שלהם, סענדר מוכר בשמים, בפסק הרויץ כראוי לו על ביזיון דברים שביזה הרב הגדול הנ״ל כאשר הוא מפורסם הפסק חרויץ הנ״ל ממש בכל מדינות פולין. וגזירתינו דז מען זאל דעם כרוז מכריז זיין בכל קהילות קדושות בישראל גם כן בכל תפוצות ישראל למען יתפרסם שמם של רשעים בעולם לקלון וידעו כי יש אלהים ושופטים בכל הארץ וכל העם ישמעון ויראון ולא יזידון עוד. כל הנ״ל הוכרז פה וועד גדול שטרים במדינת פולין גדול בהסכמה שלנו, בתוקף גזירתנו להאכילם את פרי מעללם. נאום הצעיר יצחק בא״א מוהר״ר אברהם ז״ל החונה בק״ק פוזנן והגליל; להודיע לרבים דברי קושט ואמת שהכרזתי ברבים הכרוז הזה פה קהלתינו הקדושה ק״ק פוזנא נאום דוד בן הקדוש הר״ר יצחק הי״ד זצלה״ה נאמן ושמש פה ק״ק פוזנא יצ״ו. להודיע שהכרזתי כרוז הנ״ל בבה״כ הישנה נאום משה שמעון בלא״א מוהר״ר זנוויל אשכנזי שמש פה ק״ק קראקא. גם אני הכרזתי כרוז הנ״ל פה ק״ק קראקא בבה״כ החדשה נאום הקטן מרדכי ר׳ שלמה ר׳ ליב ר׳ משה ר׳ יוזפש שמש. גם אני הכרזתי ברבים כרוז הנ״ל בבה״כ של ר׳ אייזק יעקלש ז״ל נאום הקטן משה ר׳ שלומש שמש. גם אני הכרזתי כרוז הנ״ל פה קראקא שמש בבה״כ הגבוה נאום שמואל זנוויל בלא״א הרב הגדול המנוח מוהר״ר משה זצ״ל שמש. גם אני הכרזתי בפקודות האלופים יצ״ו בבה״כ החסיד מוהר״ר וואלף פאפרש נאם יום טוב שפירא שמש. גם אני הכרזתי כרוז הנ״ל בבה״כ דקופה נאם מרדכי בלא״א מוהר״ר יחיאל מיכל זצ״ל שמש. הכרזתי כרוז הנ״ל פה ק״ק לובלין בפקודות האלופים רוזנים ראשי מנהיגי הקהילה בצירוף המאור הגדול המופלג ר״מ וראב״ד דקהילתנו יצ״ו בבה״כ הגדולה נאם יששכר בער בלא״א האלוף מוהר״ר שמואל אליעזר זצ״ל שמש.

כרוז הנעשה בק״ק לובלין על סענדר שהעיד שקר שהרב עשה כתב זיוף באמשטרדם, ונתברר ונתלבן שהוא עשה הכתב זיוף ההוא ולקח משונאי הרב ששי׳ ר״ט בשכרו.

הערט צו קהל הקודש. אלופי קציני מנהיגי קהלתנו יצ״ו לאזין מכריז זיין, מאחר דז זיך האט פר לאפין איין מעשה אשר לא יעשה בישראל, דש סענדר ר׳ משה ר׳ סענדרש מקהלתנו, האט פוער פיו גיוועזין בלי חק ומשפט, אונ׳ האט מוציא לעז גיוועזין על כבוד הרב הגדול המופלג נ״י כמוהר״ר דוד אב״ד ור״מ דק״ק אמשטרדם אונ׳ זינסט גיטאן אנדרי מעשים רעים וחטאים אשר לא נעשו תחת השמש וביותר בענין כתב זיוף אשר עשה, אזו נאך דיא מעשים נאך, ווער ראוי גיוועזין אים צו שטראפין, דש אים אונ׳ זיין קינדש קינדר וכל בני משפחתו זאל צו שווער זיין, אף פוגע צו זיין בגופו, אונ׳ אים מגרש צו זיין אויז דער קהלה ארויש, להיות לאות

ולמשמרת לבני מרי, רק דש מען האט חס גיוועזין על כבוד הקהלה וכבוד אביו, אזו איז ער גשטראפט גיווארין על פי פסק חרוץ מיט די עונשים, הראשון ער זאל ניט גירופין ווערן בשם חבר, מען האט אים איין וועק גינומין דיא חבר, סענדר יקרא שמו, אויך איז ער פסול לעדות ולשבועה, ומכ״ש נגד הרב הנ״ל איז ער פסול כנ״ל כל ימי חיי סענדר הנ״ל, גם אסור לו לעלות לס״ת, גם איז ער מחויב היא לובלין צו גין בבה״כ במעלה העליונה פר דעם ארון הקודש אונ׳ זאל מחילה בעטין השם יתברך ב״ה ותורתו הקדושה, אונ׳ דעם אב״ד ור״מ מוהר״ר דוד הנ״ל זאל אים מוחל זיין אויף די מעשים רעים וואש ער אים גיטאן האט מיט זיין שקרים וזיופים, אויך כדי לפרסם קלונו זאל ער שטין און דער קוני׳ לפני בה״כ הגדולה פר לובלין כל משך זמן התפלה של שחרית, אויך זאל ער זיצן אין דער דריטה תפיסה, אויך זאל מען אים מיט זיין זון משה מלקות שלאגין אין דער שול דרייא טאג נאך איין ננדר, ובאם דש זיך מעכט גפינין, דש סענדער מעכט רידין אפילו אחד מהדברים נגדר כבוד הרב בפניו או שלא בפניו, אזו ווערין דיא עונשים אויף אים חל זיין כל ימי חייו, אונ׳ מען ווערט אויך פוגע בגופו זיין, וואש מען עד היום חס גיוועזין, וכן אויב וועלכער מבני ביתו או ממשפחתו מעכט אפילו איין רמיזה רידין מדברים הנ״ל יהיה גדול עוונו מנשוא מלבד זיא בלייבן אין אל דיא עונשים חרמות ונידוים ושאר חומרות כפי גזירת המאורות הגדולים הרבנים ורוזני הארצות יצ״ו ביז ער ווערט מקיים זיין פסק הנ״ל על כן זאל איטלכר דעם כרוז נאך קומין וכל העם ישמעון ויראון ולא יזידון עוד.

ביום שבת קודש הוכרז כרוז בתוך המון חוגג, נאם שלמה ספרא דמתא ק״ק לובלין וד׳ ארצות יצ״ו החותם בפקודות כבוד האלופים.

כתב עדות מהגאון מוהר״ר יצחק אבוהב אב״ד מק״ק ספרדיים.

אנכי הרואה גודל צרות תכופות זו לזו ובזיונות אשר לא נתנו להכתב שבאו על הרב הגדול החכם השלם כמהר״ר דוד נר״ו אב״ד של אשכנזים פה אמשטרדם ואם שאני יודע ומכיר גדולת מעלתו נוסיף על ראי׳ זו שמועתו הטיבה שכותבים עליו גאוני עולם וקציני ארצות, ועתה נפל לבירא עמיקתא במקום דלית דין ולית דיין כי קמו עליו אנשים רקים ופוחזים להשפילו בדברים לא כן ומי יוכל לשער כמה וכמה בזיונות אשר העלילו עליו מידי יום יום וביען בצערו לי צער אני מעיד ומעורר לבב יראי ה׳ ואוהבי תורתו בכל מקומות ישראל שיקנאו קנאת ה׳ וחילול וביזיון התורה ושפיכת דם חנם ת״ח כמותו ירבה בישראל, גם באם שיצא או יצא איזה כתב שהוא בחתימת ידי שהוא נגד כבוד הרב הגדול הנ״ל אזי אותה חתימה שקר היא ודבר כזב מאנשים המזלזלים בכבודו ובכבוד התורה אשר לא צויתי ולא עלה על לבי כי נשבעתי בנדר על דעת רבים שלא לבוא על ההתום בדבר קטן או דבר גדול שהוא נגד הרב ולאמת הדבר כתבתי היום י״ז סיון באמ״ת לפ״ק. הצעיר יצחק אבוהב.

כתב של הגאון מוהר״ר יצחק אב״ד דק״ק פוזנא.

תורת אלהיו בלבו לא תמעד אשוריו עובד את ה׳ וירא מנעוריו, ידיו רב לו ועזר מצריו, ישמח על בחוריו לאהו׳ החכם השלם אוצר בלום המאור הגדול פ״ה ע״ה נ״י ר״מ ואב״ד כמוהר״ר יצחק אבוהב יצ״ו. יען כי הגיעו לידי כתבי׳ מודפסים

שלא כדין ושלא כדת של תורה על ת״ח גדול שידוע לנו מנעוריו ועד עתה נ״י כמוהר״ר דוד נר״ו אב״ד דק״ק אמשטרדם ממש איש קדוש יאמר לו ועתה התעררו על ריב לא להם ויד הכותב והחותם היה כאילו לו נתנה התורה חתומה ולא לזולתו ואף שלפי הנראה גם ח״י קדשו חתום ההתיו, אבל חלילה לנו להשב מחשבת זרה שוה חתימת ידי קדשו כי יש כתיבת ידי קדשו ביד הרב הגדול שמב״ת העיד על גודל העיות ומעשה רשעים והיה מעורר לבב כל ישראל לנקום דם הרב הנ״ל שנשפך בכל יום ונשבע בה׳ צבאות שלא בא על החתום מעולם ולא יבא לעולם על החתום שהוא נגד כבוד הרב א״כ האיך יעלה על דעת אנשים לומר שזהו חתימת ידי קדשו וביותר שהרבה שקרים נכתב בתוך הכתב הנ״ל המודפסים, והוא שקר מוחלט כאשר נתברר ונתלבן על ידי עדים כשרים ונגבה בב״ד חשוב ומפורסם, ובאלה רבות, ובאשר שאין עתה זמן אסיפת לכל נניח הדבר עד זמן הראוי ואז נדע כדת מה לעשות, וכהיום הולך ונוסע הרב למקומו לשלום, והוא מנוער מכל ריב וקטט, כמאז ועד עתה והרוצה לריב יריב עמנו כל חכמי רבני פולין ושאר מדינות ורוזני קציני ארצות, כי לא יהיה נעזב מאתנו, כמבואר בכתבי ראשי קהלות הנ״ל, ומאחר שיד הרב הנ״ל מנוער מכל ריב וקטט בכן על מב״ת מוטל הדבר לקנא קנאת ה׳ כדברי קדשו ולהעמיד כל כתבינו כי מי יחוש כמו מב״ת או להכריע במאזנים בשכלו הזך והצח ועל צדיק כמוהו הנחנו ראשינו שיהיה מן הזריזין המקדימין לדבר מצוה.

נאום הצעיר יצחק בא״א מוהר״ר אברהם זלה״ה הונה בק״ק פוזן והגליל יצ״ו.

כתב התראה למנהיגי ק״ק אמשטרדם וליחידי הקהלה מהגאונים דד״א פולין.

מבלעדנו יענה אלהים את שלום האלופים ישרי לב ראשי מנהיגי ויחידי דק״ק אמשטרדם יצ״ו, כבר יצא מוניטין של הרב הגדול המרומ׳ נ״י כמוהר״ר דוד אב״ד ור״מ דקהלתכם יצ״ו בכל המקומות והארצות אשר דבר המלך מלכו של עולם ודתו מגיע ושמו נודע בשערים וכבר נתברר ונתלבן צדקת הרב הגדול ורשעת הרשעים הנקובים בשמותם בכתבי הגאונים הרבנים ורוזני הארצות יצ״ו, וכהיום הולך ונוסע הרב הגדול הנ״ל לאיתנו הראשון למקומו ובשאר נשמע לאזנינו קול חרופים וגדופים גם נשמע המתפארים בגיזומים על הרב הגדול הנ״ל, בכן אנחנו מתרים בכם בהתראה מפורסמות שהוא במקום כמה התראות שכל הכתבים מאתנו יהיו שרירין וקיימין הן מגאוני ארץ הן מרוזני הארצות יצ״ו, ואל יפול דבר ארצה, וישיב הרב הנ״ל במנוחה שלמה ובכבוד גדול הראוי לו, ובאם ח״ו יגיע להרב הנ״ל איזה העדר כבוד בדיבור או במעשה בממנו או ח״ו בגופו אזי תדעו נאמנה שנצא נגדכם בחרף הדה כאשר יצא הרשב״א נגד כל מדינות פרבינצי׳ אבן אם יפייסו להרב הגדול הן בממון להחזיר לו דמי הוצאתו ובושתו ופגמו אזי נתירם מן החרם שבכנופיה, והשומעים לדברינו ישכן בטח, כ״ד המאורות הגדולים דד׳ ארצות.

חתימת ידיהם כבר נדפסו למעלה.

כתב התראה מרוזני קציני ראשי קהלות ראשיות יצ״ו.

מי ששיכן את שמו בבית עולמים, הוא ישכן ביניכם, אהבה ואחוה לאורך

ימים, עד עמוד הכהן לאורים ותומים, אתם האלופים ראשי ומנהיגי ויחידי הקהלה דק"ק אמשטרדם. הרב הגדול המופלג נ"י פ"ה כמוהר"ר דוד אב"ד ור"מ שלכם נגש לפנינו באנחה במרירות ושברון מתניו בדמעות שליש בוכה ומבכה אחרי' עמו על העלבון הגדול והנורא אשר איזה אנשים מקצה מהגיכם המקוצים שבכם מלעיבים אותו וממדקים (?) כל רעתם מעשים אשר לא נעשו תחת השמש, ומעולם לא עלה על דעת שום אדם לחשוב מחשבת פגול וזרה כזו וכ"ש להפך זממו ולהוציא מחשבתו הרעה אל הפועל, איך אנשי בליעל יצאו נצבים בקומה וקופה והדפיסו בדפוס כתבי שטנה ואון דברי שוא ומדוחים אשר לא שמעם אוזן מעולם ואין להוציא משפה ולחוץ על הפחות שבישראל, ואף כי על גדול כמותו ירבה בישראל אשר מעודו מוחזק ומושלם, ומוחזק בתורה ובחסידות כי אחד מגדולי ישראל, וק"ו בנו של ק"ו להרים יד במופלג וגדול כזה, ולעשות רשע ופשע כזה להדפיס בעט על צדיק עתק, אוי לאזנים שכך שומעות, לא יאומן כי יסופר שרבים וכן שלמים מתוכבם יודעים ומרגישים ברשעת הרשעים ולא מיחו, הנה פליאה דעת נשגבה לא נוכל לידע ולירד לסוף דעתכם, ולולי שכבר יצאו כתבים שנים מן מעלת כ"ת אל רוזני קציני מנהיגי ד' ארצות בצירוף כביד המאורות הגדולים המופלגים מורי צדק דד"א דברי בקשה לשבר זרוע רמה של מתנגדי הרב הנ"ל מוצאי דבה יסכרו פיהם, לא היינו מעולם על דעתנו להאמין דברים זרים ושערוריה כאלה, השתוממנו על המראה פני להבים פנינו ואמרנו שעל אלה לא תתנקם נפשנו עם כבוד שאר קהלות ראשיות שבכל תפוצות ישראל, אשר בוודאי יתמרמרו על המעשה ויתבעו ביקריה דת"ח גדול הנ"ל, ע"כ קמנו ונתעודדנו לעורר את רום מעכ"ת בהתעוררות גמרין, אם אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל שהדפיסו עתק לשונם ולעג שפתיהם ועדיין לא יצאו לאויר העולם והנה הם באמתחותיהם אזי ידונו מעכ"ת כתבי עמל ואון הנדפסים ההם בדין שרפה ויזורום על פני המים שלא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם, ועל המעשה אשר זממו ועשו יהיו מוחרמים בכל חומרות הרם עד שיקבלו דינם לפני כבוד שלשה רבנים גדולים דק"ק פראנקפורט ודק"ק המבורג וק"ק ווירמש בנידון הדפסות כתבי אין הנ"ל, ואם עשו כאשר זממו לעשות ויצא טבעם בעולם ונשתלח במקום אמשטרדם והוצה כדי לבזות אקיין של הרב הגדול הנ"ל הרי הם ארורים לה' אלהי ישראל ורבצו בהם כל האלות הכתובים במשנה תורה, והחרמות של יב"ן ואשר החרימו כל גאוני ארצות עליהם ועל כל אשר עמהם בקושרים ובעצתם הרעה ועל כל הרואים שבק"ק אמשטרדם ובולמים פיהם מלמחות בשם ומלבטל מעשיהם, ואתם הדבקים בה' אלהי ישראל מחויבים להחזיקם בהרמות ושמתות וארורים הנ"ל, ולא יכונו בשמות ישראל עד עומדין לדין עם הרב יצ"ו ויקיימו מה שיפסוק ביניהם זו ואין צריך לומר זו שהרשות להרב הגדול הנ"ל להביא דברינו אלה ושאר דברי הגאונים וראשי הקהלות לבית הדפוס להדפיס דברים כהוויתן, ולפזרם בכל תפוצות ישראל, כדי שכל אחד מישראל אשר יבא לידו איזה רשימה מאותן דברים שנדפסו הדפוס אנשי בליעל הנ"ל יקרענו וישליכם אל האח ועל כבוד ראשי' ורבנים שבקהלות אשר המצא ימצא שמה מהדברים הרעים המאוסין ההם מצוה קעבדו לצוות לדונם בשרפה ולהכריז בפומבי על הפושעים הנ"ל שמתא ונידוי וחרם הנ"ל ולמוח תמיד יחגרום הקללות ושמתות הנ"ל עד שיעמדו לדין עם הרב ויקבלו דינם הקשה, ואם ח"ו וחלילה לא ינהגו מכ"ת ברשעים הנ"ל הבדלות

והפרשות הנ״ל וישאו להם פנים בשום ענין, אזי תתגלאי למפרע (צ״ל למפרע) שיר השרים והסגנים במעל הזה בראשונה. בכן ידעו מב״ת נאמנה שכל חכמי ישראל בכל תפוצות ישראל בגולה יקנאו קנאת ה׳ צבאות וישלחו בכם נחשים צפעונים אשר אין להם לחש חויה דרבנן דלית ביה אסותא ויגזרו אומר להדפים בכל הדפוסים החרמות ושמתות ונידוים וארורים לארר אתכם ולקלל אתכם בכל בתי כנסיות שבכל תפוצות ישראל וכאשר נעשה בימי הרשב״א במדינת פרובינציה ומוכיח לאדם אחר חן ימצא. אהובינו תנו כבוד לה׳ אלהי ישראל והכניסו דברינו אלה להשקיט להשתיק הריב הנ״ל להבריח את מתנגדי הרב הנ״ל לציית דין ולקבל דין כדי שלא ישאר אפילו רשימה קטנה מן ההרון האף הגדול הזה וידעו כ״ת נאמנה שנפנה מכל עסקינו ולא נעסיק אנחנו וכל עדת בני ישראל כי אם בכם בנפשנו ובמאודנו עד שידינו יד כל הארצות קציני ורבני ד״א מגיעים לעשות מעשים אשר לא נשמע מעולם בשום קהלה, וכתב זה הוא התראה מפורסמות במעכ״ת על כל הדברים הנ״ל שאין עונשים אלא מזהירין ולשומעים יונעם ועליהם תבא ברכת טוב, כ״ד האלופים רוזני קציני ראשי קהלות ד׳ ארצות יצ״ו.

חתימותיהם כבר הובאו למעלה בדפים הקודמים.

כתב ביטול על איזה אנשים שהטעו קצת אלופי מנהיגי ק״ק פוזנא.

מלתא כבר אמורה ויצאה מאתנו מוטעה דרך תשובה על הכתבים הנדפסים באמשטרדם מלאים שמץ ודופי, גם בעסק חרמות מגאוני ורבני כל מדינות פולין, ובהיום עבר עלינו איש קדוש הרב הגדול מוהר״ר דוד יצ״ו דרך חזרה לטוב לביתו, ולקחנו הכתבים המודפסים הנ״ל, והיה לנו עם הרב הנ״ל תוכחה מגולה, וראינו בהתנצלותו דבריו דברי אמת וצדק, גם הוציא כתב יד מהגאון מוהר״ר יצחק אבוהב נר״ו שמעיד על כל הזלזולים ושפיכת דמים הנעשה להרב הנ״ל שמה, ושהוא מקים דלית דין ולית דין, ואנשי מריבה עם הרב הנ״ל הם ריקים ופוחזים, ותעורר לבב כל ישראל שיקנאו קנאה לנקום שפיכות דם של ת״ח הגדול בכל מקומות ישראל, ובאם שיצא חתימתו על איזה כתב שהוא נגד כבוד הרב הנ״ל הוא מזויף, כי נשבע על דעת רבים שאין לו התרה שלא בא על החתום מעולם, ולא יבוא על החתום לעולם שהוא נגד כבוד הרב יצ״ו עכ״ל, ובכתב המודפס לפי דבריהם הוא חתום עליו, והוא דבר והיפוכו, גם הראה לנו בתי דינים הרבנים בלובלין ובווילנא מדינים מומחים תופשי ישיבות והעדים מפורסמים לאנשים חשובים, ושם נאמר שעשו כרוז ברמה בבה״כ על הרב הגדול על שסירב נגדיהם, ודבר כזה לא נשמע מיום הוסדה הארץ, ולא עוד אלא אפילו גזרו בכרוז הנ״ל ברבים שלא יותן להרב שום ב״ד ושלא ילך השמש בשליחות של הרב כלל, גם שלח הרב שני אנשים בעלי תורה להתרות בהם שיתנו לו ב״ד כשר, גם שלא יעשו לו שום בזיון עד אשר מקדם יבואו בפני שלשה אנשים כשרים והם יעיינו ויפקחו ביניהם הדין עם מי ולא אבו שמוע, ודברים כאילו הם סותרים כל כתב המודפסים וכהנה רבות, והאחרון הכביד איך לא ייראו מפני ה׳ ובני אדם להדפים כתבים כאלה מלאים שמץ ודופי ולפזרם בכל תפוצות ישראל בזיונות גדולות על ת״ח גדול המוחזק לנו ולכל בני דורינו ולכל חכמי מדינתינו גדולי עולם לאיש גדול ות״ח גדול, בכן נבהלנו

עד מאד ונחמנו על הכתב ההוא אשר יצא מאתנו מוטעה, כי אלו ידענו מקודם כל זה לא היינו חותמים ולא היינו צריכים לבטלו כי הוא בטל, כי מי יוכל להקל במה שעשו כל הגאונים הרבנים שבמדינתינו ושאר מדינות, והס שלא להזכיר כתב ההוא כלל, אדרבא עצתנו היא נבונה, מאחר שראינו יד הרב הגדול הנ"ל מנוער מכל קטט ומחלוקת מאז ועתה, והוא חוזר לביתו לשלום, הטו ראשיכ"ם לשלום עמו כי הדעו נאמנה שאין אתם מריבים עמו, כי אם עם כל הגאונים ורבנים שבתפוצות ישראל ורוזני ארצות יצ"ו, וכל רוק וטינוף שאתם זורקים על בגדיו אינם מטנפים אפילו שולי בגדיו כי איש קדוש הוא ונכבד מאד במדינתינו, ואין מופת גדול מזה שנתחתן עתה מקרוב עם גדולי ייחוסי ופני הארץ בקהילתינו יצ"ו בעושר וכבוד, וע"י הדפסת הכתבים הנ"ל שומו שמים על זאת יספדו הסופרים בתמרורים אשר נעשה נזיפה גדולה להרב הגדול וכדי בזיון וקצף אשר נשמע מקצה ארץ ועד קצה ארץ תחת כל השמים, ועל זאת יזלו כל העינים מים, ובוודאי גאוני ארץ וקציני ארץ יכירו וידעו כדת מה לעשות ולבער הכתבים מן הארץ שיהא בכל יראה ובכל ימצא וכי תלכדו במצודת החרם, ולהשומע לעצת הכמים יונעם, כ"ד אלופי קציני רוזני ראשי ומנהיגי ק"ק פוזנן יע"א, היום יום ד' ט"ו מנחם מר"ת לפ"ק, פה ק"ק פוזנן יצ"ו.

נאום יהונתן בל"א הר"ר משה כ"ץ זצ"ל פ"ה.
„ משה יהודא זעלקי בלא"א מוהר"ר אליעזר ליפמן ז"ל היילפרן.
„ שמואל סג"ל בן לא"א הר"ר יוסף ז"ל צורף *).
„ יחיאל איכל במהר"ר נפתלי הירץ זלה"ה.
„ עקיבא בן לא"א מוהר"ר משה זצ"ל.
„ יעקב רופא בלא"א מ"ו החסיד מוהר"ר יהודא ליב רופא זצ"ל.
„ אלצפן בן מוהר"ר אברהם משה כ"ץ זצ"ל.
„ פנחס בלא"א מוהר"ר וואלף ר' אברליש זלה"ה אויערבך.

*) המחבר ספר „מצרף לכסף" ו„כור לזהב" (פפד"א המ"א).

David ben Aryeh Loeb, of Lida
B'er 'Esek